

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
КИЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ВАДИМА ГЕТЬМАНА

Факультет економіки та управління

Кафедра економічної теорії

ОСВІТНЬО-ПРОФЕСІЙНА ПРОГРАМА	Економічна аналітика
ГАЛУЗЬ ЗНАНЬ	05 Соціальна та поведінкові науки
СПЕЦІАЛЬНІСТЬ	051 Економіка

Форма навчання: очна (денна)

КВАЛІФІКАЦІЙНА БАКАЛАВРСЬКА РОБОТА

на тему «Інструментарій макроекономічного аналізу фінансової політики уряду»

здобувача Лапіна Данііла Івановича _____

(підпис)

Науковий керівник: д.е.н., проф. Радіонова І.Ф. _____

(підпис)

Робота допущена до захисту перед екзаменаційною комісією з атестації здобувачів вищої освіти (ЕК)

В.о. завідувача кафедри: д.е.н., проф. Кириленко В.І.

(підпис)

Київ 2024

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
КИЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ВАДИМА ГЕТЬМАНА**

**Факультет економіки та управління
Кафедра національної економіки та публічного управління**

ОСВІТНЬО-ПРОФЕСІЙНА ПРОГРАМА

"Економічна аналітика"

ГАЛУЗЬ ЗНАНЬ

5. Соціальні та
поведінкові науки
051 "Економіка"

СПЕЦІАЛЬНІСТЬ**ПОГОДЖЕНО**

Керівник проектної групи (гарант) освітньо-
професійної програми

(підпис) (ініціали, прізвище)

_____ 20__ р.

ЗАТВЕРДЖУЮ

Завідувач кафедри

*(підпис) (ініціали,
прізвище)*

_____ 20__ р.

ІНДИВІДУАЛЬНЕ ЗАВДАННЯ

здобувачу вищої освіти _____ Лапін

Д.І. _____
(прізвище, ім'я, по батькові)

очної (денної) форми навчання

на підготовку кваліфікаційної бакалаврської роботи

**на тему «Інструментарій макроекономічного аналізу фінансової
політики уряду»**

Тему затверджено наказом ректора Університету від «_____» _____
20__ р. № _____

**Кваліфікаційна бакалаврська робота виконується на матеріалах
Міністерства фінансів України**

План кваліфікаційної бакалаврської роботи

Розділ 1

Теоретичні основи фінансової політики уряду

(назва розділу)

Розділ 2	Макроекономічний інструментарій аналізу фінансової політики українських урядів у 2000-х – 2020-х
(назва розділу)	
Розділ 3	Оцінювання результативності фінансової політики уряду в контексті макроекономічної стабілізації
(назва розділу)	
Об'єкт дослідження:	Фінансова політика уряду
Предмет дослідження:	Застосування інструментарію макроекономічного аналізу в дослідженні фінансової політики
Мета кваліфікаційної бакалаврської роботи:	Ідентифікація інструментарію макроекономічного аналізу фінансової політики та його застосування в оцінюванні результатів фінансової політики

Конкретні завдання, які здобувач повинен виконати для досягнення поставленої мети:

У розділі 1	Теоретичні основи фінансової політики уряду
- Визначення фінансової політики як макроекономічного феномена з огляду на її цілі, інструменти та результати макроекономічної стабілізації - Зміст та висновки макроекономічних моделей фінансової політики - Узагальнення успішного світового досвіду стабілізаційної фінансової політики в умовах соціально-економічної невизначеності	
У розділі 2	Макроекономічний інструментарій аналізу фінансової політики українських урядів у 2000-х – 2020-х рр.
- Економічна історія фінансової політики українських урядів у 2000-х – 2020-х рр. - Аналіз статистики державного бюджету та державного боргу України - Аналіз інституційного середовища фінансової політики в Україні	
У розділі 3	Оцінювання результативності фінансової політики України в контексті макроекономічної стабілізації
Тестування чинної системи оцінювання фінансової стабільності (безпеки) національної економіки та визначення необхідних змін в оцінюванні, з огляду на перебування української економіки в стані активної фази війни	

**Завдання
підготував**

Радіонова І.Ф.

**науковий
керівник**

(підпис)

(ініціали, прізвище)

«_____» _____ **20**__

р.
Лапін Д.І.

**Завдання
одержав
здобувач**

(підпис)

(ініціали, прізвище)

«_____» _____ **20**__

р.

Реферат

Кваліфікаційна бакалаврська робота містить 95 сторінок, 3 таблиць, 7 рисунків, 6 графіків, список використаних джерел з 52 найменувань, додатки.

«Інструментарій макроекономічного аналізу фінансової політики уряду»
(назва кваліфікаційної бакалаврської роботи)

Об'єктом дослідження є фінансова політика уряду
Предметом дослідження є застосування інструментарію макроекономічного аналізу в дослідженні фінансової політики

Мета кваліфікаційної магістерської роботи – ідентифікація інструментарію макроекономічного аналізу фінансової політики та його застосування в оцінюванні результатів фінансової політики

Відповідно до поставленої мети були визначені такі завдання:

- визначити основні методи та підходи до прогнозування макроекономічних показників;
- проаналізувати існуючі моделі прогнозування та їх застосування в фінансовій політиці;
- систематизувати показники, що використовуються для оцінки макроекономічної стабільності;
- дослідити вплив фінансової політики на економічний розвиток України;
- провести аналіз динаміки основних макроекономічних показників України за останні десять років;
- визначити ключові фактори, що впливають на точність прогнозування макроекономічних показників;
- розробити методику оцінки ефективності фінансової політики на основі прогнозних моделей;
- проаналізувати економічний ефект від впровадження різних фінансових стратегій;
- оцінити ризики та невизначеності, пов'язані з прогнозуванням макроекономічних показників;
- розробити рекомендації щодо покращення фінансової політики для сприяння економічному зростанню України.

Практичне значення отриманих результатів. На базі аналізу макроекономічних показників та фінансової політики Міністерства фінансів України надана оцінка ефективності поточної фінансової політики. Оцінено перспективи та шляхи покращення економічного розвитку України через оптимізацію фінансової політики.

Розроблені методики прогнозування макроекономічних показників можуть бути використані Міністерством фінансів для більш точного планування та оцінки економічних стратегій. Визначені ключові фактори впливу на макроекономічні показники дозволяють краще розуміти і передбачати економічні тренди, що сприяє прийняттю обґрунтованих управлінських рішень.

Отримані результати можуть бути застосовані в практичній діяльності Міністерства фінансів для вдосконалення фінансового планування, зменшення економічних ризиків та підвищення ефективності управління державними фінансами.

Рік виконання кваліфікаційної бакалаврської роботи 2023-2024.

Рік захисту роботи 2024

Ключові слова: макроекономічний аналіз, фінансова політика, прогнозування макроекономічних показників, економічний розвиток, фінансова стабільність, динаміка макроекономічних показників, економічні стратегії, ризики прогнозування, економічне зростання, ефективність фінансової політики.

В і д г у к
про кваліфікаційну бакалаврську роботу
здобувача навчально-наукового інституту /факультету
освітньо-професійної програми «Економічна аналітика»

Лапіна Д.І.

на тему «Інструментарій макроекономічного аналізу фінансової політики
уряду»

Актуальність теми: Тема є актуальною, оскільки управлінською практикою багатьох країн доведена ефективність інструментарію фінансової політики в подоланні кризових спадів економіки. Цей досвід має бути досліджено та використано в Україні

Позитивні риси кваліфікаційної роботи: До позитивних рис роботи належить таке: а) розмежування теоретичного та прикладного інструментарію фінансової політики, б) використання елементів порівняльного аналізу політики, в) ілюстрування та аналіз статистичної інформації з питань інструментарію застосування фінансової політики

Наявність самостійних розробок автора. Як певну дотичність до самостійної розробки можна трактувати аналіз статистичної інформації

Цінність теоретичних висновків та практичних рекомендацій. В висновках узагальнені ті рекомендації, які обґрунтовані багатьма дослідниками результативності фінансової політики

Наявність недоліків: Робота має певні недоліки, які містяться в роботі через те, що автор не відреагував на всі зауваження керівника. До таких недоліків належить: а) брак інформації з проблем аналізу фінансової політики з іноземних джерел, б) не віддзеркалення в роботі всього необхідного масиву статистичної інформації, який стосується застосування інструментарію фінансової політики, в) недоліки в оформленні роботи

Кваліфікаційна бакалаврська робота Лапіна Даніїла на тему «Інструментарій макроекономічного аналізу фінансової політики уряду»

допускається до захисту перед Екзаменаційною комісією. Оцінка письмової частини кваліфікаційної роботи 38 балів.

Науковий керівник професор кафедри економічної теорії КНЕУ імені Вадима Гетьмана
д.е.н., професор

Радіонова І.Ф.

“03”червня 2024 р.

ЗМІСТ

ВСТУП.....	4
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ФІНАНСОВОЇ ПОЛІТИКИ УРЯД...6	6
1.1. Визначення фінансової політики як макроекономічного феномена.....	6
1.2 Зміст та висновки макроекономічних моделей фінансової політики.....	23
1.3 Узагальнення успішного світового досвіду стабілізаційної фінансової політики в умовах соціально-економічної невизначеності.....	33
РОЗДІЛ 2. МАКРОЕКОНОМІЧНИЙ ІНСТРУМЕНТАРІЙ АНАЛІЗУ ФІНАНСОВОЇ ПОЛІТИКИ УКРАЇНСЬКИХ УРЯДІВ У 2000-Х – 2020-Х	44
2.1 Застосування теоретичних модельних конструкцій для передбачення наслідків регулювання національної економіки фіскальними інструментами.....	44
2.2 Аналіз статистики та інструментів державного бюджету, та державного боргу України, а також їх впливу на національну економіку.....	53
2.3. Інституційний аналіз фінансової політики як підґрунтя її макроекономічного аналізу.....	70
РОЗДІЛ 3 ОЦІНЮВАННЯ РЕЛЕВАНТНОСТІ ФІНАНСОВОЇ ПОЛІТИКИ УРЯДУ В КОНТЕКСТІ МАКРОЕКОНОМІЧНОЇ СТАБІЛІЗАЦІЇ В ПЕРІОД АКТИВНОЇ ФАЗИ ВІЙНИ 2022-2024 РОКІВ.....	73
ВИСНОВКИ.....	87
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	89

ВСТУП

Об'єкт дослідження: Фінансова політика уряду

Предмет дослідження: Застосування інструментарію макроекономічного аналізу в дослідженні фінансової політики

Мета кваліфікаційної бакалаврської роботи: Ідентифікація інструментарію макроекономічного аналізу фінансової політики та його застосування в оцінюванні результатів фінансової політики

Сучасна економіка потребує комплексного підходу до аналізу та управління фінансовою політикою уряду з метою забезпечення стабільності та ефективності національної економічної системи. Одним з ключових інструментів цього аналізу є макроекономічний аналіз, який дозволяє оцінити вплив фінансової політики на рівень економічного розвитку, інфляцію, зайнятість та інші ключові показники економіки країни.

Фінансова політика уряду є одним із найважливіших інструментів управління економікою країни, від якого залежить стабільність та ефективність її функціонування. Макроекономічний аналіз цієї політики відіграє ключову роль у забезпеченні її адекватності та спрямованості на досягнення стратегічних економічних цілей.

Роботи полягає у систематизації та аналізі інструментів макроекономічного аналізу фінансової політики уряду з метою з'ясування їхньої ролі та ефективності в контексті сучасних умов. Дослідження такого характеру має важливе значення для розуміння механізмів впливу фінансової політики на економічні процеси та для розроблення рекомендацій щодо її оптимізації.

У рамках роботи будуть проаналізовані основні методи та підходи до макроекономічного аналізу, визначені ключові показники та їхні зв'язки з

фінансовою політикою уряду. Також буде досліджено практичне застосування цих інструментів на прикладі конкретних країн або регіонів.

Актуальність дослідження полягає в тому, що в умовах глобалізації та швидких змін на фінансових ринках правильне формулювання та реалізація фінансової політики уряду стає ключовим фактором забезпечення стійкості та конкурентоспроможності економіки. Тому вивчення інструментів макроекономічного аналізу фінансової політики має велике практичне значення для економістів, політиків та практиків у сфері фінансів та економіки.

Об'єкт дослідження: фінансова політика уряду.

Предмет дослідження: застосування інструментарію макроекономічного аналізу в дослідженні фінансової політики

Мета кваліфікаційної бакалаврської роботи: Ідентифікація інструментарію макроекономічного аналізу фінансової політики та його застосування в оцінюванні результатів фінансової політики

Розділ 1 Теоретичні основи фінансової політики уряду

1.1 Визначення фінансової політики як макроекономічного феномена

Осмислення фінансової політики як елементу макроекономіки: історичний огляд та теоретичний підхід. Фінансова політика, важлива частина макроекономічного управління, має свої коріння в історії та економічних теоріях.

Історичний Розвиток:

1. Зародження Економічної Думки: Вперше ідеї фінансової політики з'явились у 17-18 століттях, епоху, коли мислителі як Адам Сміт досліджували роль держави в економіці. Їхні роботи стали фундаментом для розуміння впливу державних рішень на економіку.

2. Ера Кейнсiанства: Переломним моментом у розвитку фінансової політики став період кейнсiанської економічної теорії 1930-х років. Джон Мейнард Кейнс у своїй праці "Загальна теорія зайнятості, відсотку та грошей" відстоював думку про необхідність активного втручання держави для стабілізації економіки, зокрема під час рецесії.

Різні Підходи та Означення:

1. Класична Теорія: В рамках класичної економіки, фінансова політика вважається інструментом для підтримки стабільності державного бюджету і забезпечення мінімального втручання у економіку.

2. Кейнсiанський Підхід: Прихильники Кейнса наголошують на важливості активного використання фіскальних інструментів урядом, таких як державні витрати і податкова політика, для регулювання економічної активності, стимулювання росту і скорочення безробіття.

3. Сучасне Розуміння: У сучасному світі фінансова політика охоплює різноманітні інструменти, що використовуються урядами для впливу на економіку, включаючи податкову політику, державні витрати, управління державним боргом та інші фіскальні заходи.

Вклад Вчених:

1. Джон Мейнард Кейнс: Як уже зазначалося, Кейнс мав значний вплив на розуміння фінансової політики, підкреслюючи важливість урядового втручання.

2. Мілтон Фрідман: Фрідман, видатний монетарист, висловив критику деяких аспектів кейнсіанської теорії, акцентуючи на значенні монетарної політики у порівнянні з фіскальною.

3. Роберт Мундель та Маркус Флемінг: Їхній внесок, відомий як модель Мунделла-Флемінга, розширив кейнсіанську теорію, включивши в аналіз вплив фіскальної політики на валютний курс в умовах відкритої економіки.

Фінансова політика продовжує залишатися ключовим інструментом у сфері макроекономічного управління, її роль і методи постійно адаптуються до глобальних економічних змін та внутрішніх умов різних країн, включаючи Україну.

Фінансова політика є фундаментальною частиною макроекономічного управління будь-якої країни, включаючи Україну. Вона охоплює дії уряду, спрямовані на регулювання державних доходів і витрат для досягнення макроекономічних цілей, таких як контроль інфляції, зниження безробіття, стимулювання економічного зростання, та забезпечення фінансової стабільності[1, с. 148].

Цілі фінансової політики в Україні, як і в інших країнах, включають: Фінансова політика виконує важливу роль у макроекономічному регулюванні, і її основні цілі можна детальніше розглянути наступним чином:

Ось перелік цілей фінансової політики з детальним поясненням кожної:

1. Стабілізація економіки через фінансову політику:

Стабілізація економіки є однією з основних цілей фінансової політики уряду, яка включає кілька ключових аспектів, таких як контроль інфляції, зменшення безробіття та забезпечення стійкого економічного зростання. Ця ціль вимагає

комплексного підходу і використання різних інструментів фінансової політики.

- Контроль інфляції: Інфляція впливає на купівельну спроможність громадян та може призвести до економічної нестабільності. Фінансова політика зосереджується на збереженні стабільного рівня цін, використовуючи такі інструменти як регулювання ставок податків та державних витрат. Наприклад, збільшення податків або скорочення державних витрат може допомогти уповільнити інфляцію, зменшуючи кількість грошей в обігу.

- Зниження безробіття: Безробіття є індикатором економічних проблем і може мати серйозні соціальні наслідки. Фінансова політика може сприяти створенню робочих місць за допомогою інвестицій у публічні проекти та заохочення приватного сектору до розширення. Наприклад, уряд може знизити податки для малих підприємств або запустити програми інфраструктурного будівництва, що вимагають значної кількості робочої сили.

- Забезпечення стійкого зростання: Стійке економічне зростання є ключовим для підвищення життєвого рівня населення та зміцнення національної економіки. Фінансова політика спрямована на стимулювання інвестицій у ключові сектори економіки, підтримку інновацій та підвищення продуктивності. Це може включати податкові пільги для дослідницьких проектів, забезпечення фінансування науки та технологій, а також захист прав інтелектуальної власності.

- Взаємодія монетарної та фіскальної політик: Щоб досягти стабілізації, важливо ефективно координувати монетарну (грошову) політику, яка регулюється центральним банком, та фіскальну політику, яку веде уряд. Правильна координація допомагає уникнути конфлікту між політиками та забезпечити їх взаємне доповнення, сприяючи загальній стабільності.

Стабілізація економіки за допомогою фінансової політики вимагає комплексного підходу та використання різноманітних інструментів для вирішення взаємопов'язаних економічних викликів. Це включає не тільки

реагування на поточні економічні умови, але й планування майбутнього розвитку, щоб підтримати стабільність та зростання національної економіки.

2. Забезпечення фінансової стабільності через фінансову політику:

Фінансова стабільність є критично важливою ціллю для будь-якої економіки, оскільки вона впливає на економічний розвиток, інвестиційний клімат та довіру до фінансової системи. Ця ціль охоплює декілька ключових напрямків:

- Регулювання фінансових інституцій: Важливою частиною фінансової стабільності є підтримання здорової і стабільної банківської системи. Уряди і регуляторні органи використовують ряд заходів, таких як вимоги до капіталу, ліквідності та зобов'язань, для забезпечення того, що банки та інші фінансові інституції можуть витримати економічні шоки. Це також включає моніторинг та оцінку ризиків, які можуть призвести до фінансових криз.

- Захист вкладників та інвесторів: Забезпечення довіри до фінансової системи передбачає наявність ефективних механізмів захисту прав та інтересів вкладників та інвесторів. Це може включати страхування вкладів, правові рамки для захисту інвесторів, а також прозорість і відповідальність фінансових інституцій.

- Стабільність фінансових ринків: Фінансові ринки, які функціонують ефективно і стабільно, сприяють залученню інвестицій та підтримці економічного зростання. Фінансова політика в цьому контексті може включати регулювання торгівлі цінними паперами, деривативами та іншими фінансовими інструментами, а також нагляд за ринками капіталів для запобігання маніпуляціям та зловживанням.

- Макроекономічна стабільність: Забезпечення макроекономічної стабільності включає контроль над державним боргом та дефіцитами бюджету, що дозволяє уряду підтримувати фінансову стабільність в довгостроковій перспективі. Рациональне управління державними фінансами та прозорість бюджетних процесів є критично важливими для підтримки довіри до фінансових політик.

- Впровадження фінансових інновацій: Розвиток нових фінансових технологій та інновацій може підвищити ефективність і стабільність фінансової системи.

Уряди можуть сприяти впровадженню новітніх технологій, таких як блокчейн та фінтех, щоб покращити доступ до фінансових послуг, знизити вартість операцій та забезпечити більшу прозорість у фінансових транзакціях.

Забезпечення фінансової стабільності вимагає цілеспрямованого втручання уряду і регуляторних органів, щоб уникнути фінансових криз, захистити права та інтереси вкладників та інвесторів, а також підтримувати стабільну та ефективну фінансову інфраструктуру. Ці зусилля разом формують основу для тривалого економічного зростання і довіри до фінансової системи.

3. Забезпечення фіскальної стабільності через фінансову політику:

Фіскальна стабільність відіграє критичну роль у забезпеченні макроекономічного порядку та економічного добробуту країни. Вона охоплює ряд стратегій і практик, спрямованих на стабілізацію державних фінансів і управління бюджетними ресурсами. Ось ключові аспекти, які відображаються у забезпеченні фіскальної стабільності:

- Збалансованість бюджету: Збалансованість бюджету означає, що державні доходи дорівнюють або перевищують державні витрати. Збалансування бюджету може включати заходи як по збільшенню доходів (наприклад, через оптимізацію податкової системи), так і по скороченню витрат, що допомагає запобігти накопиченню боргів та забезпечує стабільність національної економіки.

- Управління державним боргом: Ефективне управління державним боргом включає в себе ретельне планування та контроль за випуском державних облігацій, а також за стратегіями погашення існуючих боргів. Метою є забезпечення того, що рівень боргу залишається у безпечних межах і не перешкоджає економічному розвитку країни.

- Податкова політика: Адекватна податкова політика є ключовим інструментом фіскальної стабільності, оскільки вона забезпечує уряду необхідні ресурси для фінансування державних програм і служб. Регулювання податкових ставок, розробка ефективних методів податкового адміністрування та боротьба з

ухилянням від сплати податків сприяють зростанню доходів державного бюджету та економічній стабільності.

- Прозорість та підзвітність у фінансовій політиці: Прозорість бюджетного процесу та підзвітність у використанні державних коштів є фундаментальними для забезпечення довіри громадян і інвесторів. Уряди повинні публікувати детальну інформацію про державні витрати, доходи та управління боргами, що дозволяє громадськості та іншим зацікавленим сторонам контролювати і оцінювати фінансову політику.

- Антициклічна фінансова політика: У періоди економічного спаду фінансова політика може включати стимулюючі заходи, такі як збільшення державних витрат або зниження податків, щоб пожвавити економіку. Навпаки, в періоди економічного буму можуть бути вжиті заходи щодо збереження додаткових доходів або збільшення податкового навантаження для уповільнення інфляції. Цей антициклічний підхід допомагає уникнути економічних висхідних та низхідних коливань.

Фінансова стабільність вимагає розуміння та управління комплексом факторів, які впливають на національну економіку. Заходи, спрямовані на забезпечення збалансованого бюджету, ефективного управління державним боргом, адекватної податкової політики, прозорості та підзвітності, а також застосування антициклічних підходів важливі для створення стійких фінансових умов та сприяння стабільному економічному зростанню.

4. Розподіл ресурсів через фінансову політику:

Розподіл ресурсів є однією з центральних функцій фінансової політики будь-якої держави. Відповідальний та ефективний розподіл ресурсів допомагає забезпечити оптимальне використання наявних матеріальних, фінансових та людських ресурсів для досягнення соціальних, економічних і екологічних цілей. Ось ключові аспекти та методи, що використовуються у процесі розподілу ресурсів:

- Бюджетування та пріоритизація витрат: Основою розподілу ресурсів є бюджетний процес, в рамках якого уряд визначає пріоритети витрат та

розподіляє фінансові ресурси між різними секторами та програмами. Це включає фінансування освіти, охорони здоров'я, національної безпеки, інфраструктури та соціального захисту. Важливо, щоб такий розподіл відображав довгострокові цілі країни та забезпечував справедливість і доступність основних послуг для всіх верств населення.

- Стимулювання економічного зростання: Через податкові пільги, субсидії та прямі урядові інвестиції уряд може стимулювати розвиток певних галузей економіки. Наприклад, інвестиції в науку та технології можуть сприяти інноваційному розвитку, тоді як підтримка виробничих підприємств може забезпечити створення робочих місць та зростання промисловості.

- Регулювання через оподаткування: Оподаткування є потужним інструментом для розподілу ресурсів, оскільки воно дозволяє перерозподіляти доходи та зменшувати соціальні нерівності. Високі податки на багаті верстви населення та низькі податкові ставки для бідних можуть сприяти соціальній справедливості та забезпечити більш рівний доступ до ресурсів.

- Захист вразливих груп: Фінансова політика може передбачати спеціальні програми для захисту та підтримки вразливих груп населення, таких як низькодохідні сім'ї, пенсіонери, люди з інвалідністю та безробітні. Це може включати соціальні допомоги, пенсії, страхування здоров'я та інші соціальні послуги, які сприяють зменшенню бідності та покращенню якості життя.

- Екологічний розподіл: Уряди використовують фінансову політику для захисту довкілля та раціонального використання природних ресурсів. Це може включати фінансування екологічних проектів, заохочення до виробництва і використання відновлюваних джерел енергії, а також введення податків на забруднення.

Ефективний розподіл ресурсів вимагає від уряду стратегічного підходу до управління державними фінансами та ресурсами. Через бюджетування, стимулювання економічного зростання, оподаткування, соціальний захист і екологічну політику уряд може забезпечити розвиток та стабільність в країні, водночас сприяючи справедливому та сталому розвитку.

5. Соціальна захищеність через фінансову політику:

Соціальна захищеність є однією з ключових цілей фінансової політики будь-якої країни, маючи на меті забезпечити гідний рівень життя всім громадянам, особливо вразливим верствам населення. Вона включає різноманітні програми та ініціативи, які спрямовані на зменшення бідності, запобігання соціальному виключенню та підтримку громадян у складних життєвих обставинах. Ось декілька ключових аспектів, які охоплює соціальна захищеність:

- Системи соціального забезпечення:

- Пенсійні системи: Забезпечення громадян після завершення трудової діяльності через державні пенсійні програми, що фінансуються з податків або спеціалізованих пенсійних внесків.

- Допомога по безробіттю: Виплати громадянам, які втратили роботу і активно шукають нове місце праці, допомагаючи їм пережити період безробіття без критичних фінансових втрат.

- Допомога сім'ям з дітьми: Фінансова підтримка сімей з дітьми через дитячі допомоги, податкові пільги та програми підтримки багатодітних сімей.

- Здоров'я та медичне обслуговування:

- Доступ до медичних послуг: Забезпечення доступу до базових та спеціалізованих медичних послуг через державне фінансування або субсидії приватним медичним установам.

- Страхування здоров'я: Підтримка системи обов'язкового або добровільного медичного страхування, що допомагає покривати витрати на лікування та профілактичні заходи.

- Освіта та навчання:

- Доступ до освіти: Фінансування публічних шкіл та вищих навчальних закладів для забезпечення безоплатної або доступної освіти для всіх верств населення.

- Професійне навчання: Програми перенавчання та підвищення кваліфікації для безробітних, що допомагає їм адаптуватися до змін на ринку праці.

- Житлова політики:

- Доступне житло: Програми будівництва доступного житла та надання житлових субсидій для малозабезпечених громадян.
- Допомога у виплаті комунальних послуг: Субсидії на оплату комунальних послуг для низькодохідних домогосподарств.
- Захист прав і інтересів:
 - Захист прав споживачів: Законодавчі та нормативні заходи, спрямовані на захист прав споживачів та запобігання їхньому використанню корпораціями.
 - Підтримка людей з інвалідністю: Програми інтеграції та соціальної підтримки для осіб з обмеженими можливостями.

Соціальна захищеність через фінансову політику забезпечує важливу соціальну інфраструктуру, яка сприяє соціальній стабільності, зниженню нерівності та підвищенню загального рівня життя населення. Вона включає широкий спектр програм та ініціатив, які допомагають вирішувати нагальні потреби населення і забезпечують основу для тривалого соціального та економічного розвитку.

6. Сприяння економічному зростанню через фінансову політику:

Економічне зростання є ключовою метою більшості урядів, оскільки воно веде до підвищення рівня життя громадян, створення робочих місць і збільшення державних доходів. Фінансова політика може істотно вплинути на економічний розвиток шляхом впровадження заходів, які стимулюють інвестиції, споживання та експорт. Ось основні напрямки, які можуть бути використані урядом для стимулювання економічного зростання:

- Інвестиційна політика:
 - Залучення іноземних інвестицій: Створення сприятливих умов для іноземних інвесторів через податкові пільги, створення спеціальних економічних зон та гарантії інвестиційного захисту.
 - Підтримка національних інвестицій: Надання субсидій, грантів або податкових кредитів місцевим підприємствам для стимулювання капітальних вкладень в економіку.
- Податкова політика:

- Зниження податкового навантаження: Зменшення податків для бізнесу та приватних осіб може збільшити доступні доходи для споживання та інвестицій, що сприяє розширенню виробництва та зайнятості.

- Цільові податкові стимули: Застосування податкових стимулів для специфічних секторів, таких як високотехнологічні галузі, відновлювана енергетика або експортно-орієнтовані галузі.

- Монетарна політика:

- Регулювання процентних ставок: Зниження процентних ставок може спонукати до підвищення кредитування та інвестицій, тоді як їх підвищення може допомогти контролювати інфляцію.

- Контроль інфляції: Стабільний рівень інфляції сприяє передбачуваності економічного середовища, що важливо для довгострокових інвестиційних рішень.

- Розвиток інфраструктури:

- Будівництво та модернізація: Інвестиції у фізичну інфраструктуру, таку як дороги, мости, порти, аеропорти та енергетичні системи, можуть підвищити ефективність національної економіки.

- Цифрова інфраструктура: Розвиток цифрових технологій та інтернет-послуг може сприяти інноваціям, підвищити продуктивність праці та відкрити нові ринки.

- Трудова політика та освіта:

- Навчання та перенавчання: Програми освіти та професійної підготовки допомагають робітникам адаптуватися до змін на ринку праці, підвищуючи їх продуктивність і конкурентоспроможність.

- Міграційна політика: Регулювання міграції може допомогти залучити кваліфіковані кадри та зменшити дефіцит робочої сили в ключових галузях.

Сприяння економічному зростанню через фінансову політику вимагає комплексного підходу, що включає інвестиційну, податкову, монетарну політику, розвиток інфраструктури, а також політику в галузі освіти та ринку

праці. Кожен з цих елементів сприяє створенню сприятливих умов для сталого розвитку, інновацій та підвищення добробуту населення.

7. Міжнародна конкурентоспроможність через фінансову політику:

Міжнародна конкурентоспроможність країни визначає її здатність продукувати товари та послуги, які здатні конкурувати на глобальному ринку за якістю та ціною. Ефективна фінансова політика може значно підвищити міжнародну конкурентоспроможність країни, підтримуючи інновації, забезпечуючи стабільність економіки, та стимулюючи експорт. Ось ключові напрями, за допомогою яких фінансова політика може впливати на підвищення міжнародної конкурентоспроможності:

- Податкова політика:

- Податкові інcentиви: Введення податкових пільг для експортно-орієнтованих підприємств та індустрій з високою доданою вартістю сприяє зниженню виробничих витрат та підвищенню конкурентоспроможності на міжнародних ринках.

- Спрощення податкової системи: Мінімізація бюрократичних процедур і складності податкової системи може знизити витрати для бізнесу та залучити іноземні інвестиції.

- Торговельна політика:

- Вільні торговельні угоди: Участь у вільноторговельних угодах дозволяє країні знизити торговельні бар'єри, розширити ринки збуту для місцевих виробників і підвищити обсяги експорту.

- Захист національних виробників: Імплементация митних тарифів на імпортовані товари, що конкурують з вітчизняними товарами, може захистити місцеву індустрію від недобросовісної конкуренції.

- Інвестиційна політика:

- Залучення іноземних інвестицій: Створення привабливого інвестиційного клімату, включаючи правову та економічну стабільність, є критично важливим для залучення іноземних інвесторів, які можуть внести суттєвий внесок у розвиток місцевої економіки.

- Підтримка високотехнологічних галузей: Фінансування досліджень та розвитку в галузях, таких як ІТ, біотехнології, нові матеріали та відновлювана енергія, може забезпечити технологічну перевагу на світовій арені.

- Регуляторна політика:

- Стандартизація та сертифікація: Впровадження міжнародних стандартів якості та безпеки для продукції може поліпшити її сприйняття на світових ринках, сприяючи збільшенню експорту.

- Сприяння інноваціям: Політики, які стимулюють інноваційну активність підприємств, зокрема через наукові дослідження та розвиток, є ключовими для підвищення конкурентоспроможності продукції.

- Монетарна політика: Курсова стабільність - Управління валютним курсом для забезпечення стабільності цін на експортні товари може підтримати зовнішню конкурентоспроможність країни, роблячи її товари більш привабливими на міжнародному рівні.

Загалом, міжнародна конкурентоспроможність країни може бути значно підвищена за допомогою комплексної та збалансованої фінансової політики, яка охоплює податкові ініціативи, інвестиційні заходи, торговельну політику, регуляцію стандартів, та монетарну стабільність. Це включає заходи націлені на залучення інвестицій, захист національних інтересів, сприяння інноваціям та забезпечення конкурентних умов для вітчизняних виробників на міжнародному рівні.

Ці цілі допомагають формувати стратегію фінансової політики, яка відповідає потребам національної економіки та забезпечує її стабільний розвиток. Ці цілі фінансової політики взаємопов'язані та взаємозалежні. Ефективна фінансова політика вимагає балансу між цими цілями, що відображається у виборі між різними податковими, витратними та грошово-кредитними стратегіями. У контексті України, ці цілі є особливо актуальними з огляду на економічні та соціальні виклики, з якими країна стикається[2, с. 126].

Основними інструментами фінансової політики є:

Фінансова політика використовує ряд інструментів, які дозволяють уряду керувати економікою, розподіляти ресурси та стабілізувати ринкові процеси. Основні інструменти включають:

1. Податкові та інші надходження до бюджету

Податки: Основні доходи держави забезпечуються через систему податків, включаючи податок на доходи фізичних осіб, податок на прибуток компаній, податок на додану вартість (ПДВ) та акцизні збори. Це дає уряду фінансові ресурси для покриття витрат на громадські служби.

Неподаткові надходження: Включають доходи від продажу державного майна, адміністративні збори, штрафи та ліцензійні внески. Ці кошти допомагають уряду забезпечити додаткове фінансування специфічних програм без підвищення податків.

2. Державні закупівлі

Витрати на товари та послуги: Уряд виступає як значний покупець товарів та послуг на ринку, від офісного обладнання до будівельних робіт. Це не лише забезпечує державні потреби, але й впливає на економічну активність через замовлення у приватного сектора.

3. Державні інвестиції

Капітальні вкладення: Ці інвестиції скеровані на створення довгострокових активів, як-от школи, лікарні та інша критично важлива інфраструктура. Вони сприяють стабільному розвитку та підвищують якість життя населення.

4. Соціальні трансфери

Соціальні виплати: Включають пенсії, допомогу по безробіттю, державні субсидії для низькодохідних сімей. Ці трансфери відіграють ключову роль у зменшенні бідності та нерівності, а також забезпечують базовий рівень добробуту для всіх громадян.

5. Балансування (дефіцит) державного бюджету

Управління бюджетним дефіцитом: Дефіцит бюджету виникає, коли державні витрати перевищують доходи. Управління цим дефіцитом включає в себе стратегії фінансування через позики або скорочення витрат, що дозволяє зберегти економічну стабільність.

6. Державний борг

Емісія боргових цінних паперів: Щоб фінансувати дефіцит, уряд може випускати державні облігації, котрі є зобов'язаннями держави перед кредиторами. Це дозволяє уряду залучити необхідні кошти на ринку капіталів, зберігаючи при цьому фінансову стабільність.

Ці інструменти в сукупності формують основу для активної та ефективної фінансової політики, яка дозволяє уряду втручатися в економіку, стимулювати зростання та підтримувати соціальну справедливість. У контексті України, ці інструменти мають особливе значення, оскільки країна стикається з унікальними економічними та соціальними викликами. Ефективне використання цих інструментів може допомогти стабілізувати економіку, стимулювати зростання та зменшити соціальну нерівність.

Успішна фінансова політика в Україні має на меті досягнення наступних результатів. Результати макроекономічної стабілізації можна оцінити за декількома ключовими показниками:

1. Зменшення Інфляції: Ефективна макроекономічна стабілізація призводить до контролю над рівнем інфляції, що важливо для загальної економічної стабільності. Стабільна інфляція забезпечує передбачуване економічне середовище для споживачів та бізнесу, знижуючи ризики, пов'язані з інвестиціями та споживчими витратами. В Україні, ефективна боротьба з інфляцією може також підвищити довіру до національної валюти.

2. Збільшення Зайнятості: Один з основних показників успішної макроекономічної стабілізації - зростання рівня зайнятості. Це означає, що більше людей мають роботу, що не тільки зменшує безробіття, але й сприяє загальному економічному зростанню. Для України це особливо актуально,

оскільки високий рівень зайнятості може покращити соціально-економічну стабільність в країні.

3. Фінансова Стабільність: Фінансова стабільність включає стабільність банківської системи та фінансових ринків. Ефективна фінансова політика сприяє міцності фінансових інституцій, знижує ризики фінансових криз та сприяє здоровій кредитній активності. Для України це може означати підвищену інвестиційну привабливість та зменшення ризику валютних коливань.

4. Збалансований Бюджет та Управління Державним Боргом: Ефективне управління державними фінансами включає забезпечення збалансованого бюджету та контроль над рівнем державного боргу. У результаті, держава зможе фінансувати необхідні програми та інвестиції без надмірного залучення зовнішніх позик або створення нестійких фінансових умов.

5. Економічне Зростання: Кінцевою метою макроекономічної стабілізації є стимулювання сталого економічного зростання. Це включає збільшення виробничих потужностей, підвищення продуктивності та підтримку інновацій. У контексті України, це може включати розвиток ключових галузей економіки та підтримку малого та середнього бізнесу[3, с. 98].

Важливо відзначити, що результати макроекономічної стабілізації можуть залежати від широкого спектру факторів, включаючи глобальні економічні умови, внутрішні політичні та економічні реалії, а також ефективність урядових інституцій. У контексті України, це також включає врахування специфічних викликів, таких як перехідна економіка, політична нестабільність та вплив зовнішніх факторів.

Підсумовуючи вище сказане, можна дійти висновку, що фінансова політика є однією з ключових галузей макроекономіки і визначається як сукупність заходів, спрямованих на управління фінансовими ресурсами держави або іншої економічної системи з метою досягнення певних

економічних цілей. Ця політика може включати в себе рішення щодо податків, бюджету, грошової політики, боргової політики, регулювання фінансових ринків та інших аспектів фінансової системи.

Метою фінансової політики є забезпечення стабільності економіки, підтримка економічного зростання, боротьба з інфляцією, безробіттям та іншими негативними явищами, а також забезпечення соціальної справедливості та економічної ефективності.

Фінансова політика може бути експансивною (стимулюючою) або консервативною (стримливою) в залежності від економічних умов і завдань, які перед нею стоять. Правильно спроектована і реалізована фінансова політика може сприяти стійкому економічному розвитку, тоді як невдалий підхід може призвести до негативних наслідків для економіки, таких як інфляція, рецесія або фінансова криза. Тому важливо враховувати всі аспекти фінансової політики при прийнятті рішень щодо її впровадження.

Фінансова політика впливає на рівень економічної активності, інвестиційний клімат, споживчі витрати та загальний розвиток економіки. Її ефективність залежить від правильного вибору інструментів та їх координації з іншими економічними політиками. Досягнення балансу між різними аспектами фінансової політики дозволяє досягти стабільності економіки, забезпечити ї стійкий розвиток та підвищити добробут населення[4, с. 148].

Тому можна сказати, що макроекономічні моделі фінансової політики досліджують взаємозв'язок між фінансовими ринками, макроекономічними змінами та політиками, які впливають на фінансову систему. Ці моделі допомагають визначити оптимальні стратегії фінансової політики для досягнення макроекономічної стабільності, збалансованого зростання та ефективного функціонування фінансової системи.

Однією з ключових складових макроекономічних моделей фінансової політики є розгляд впливу грошово-кредитної політики на економіку. Моделі такого типу досліджують, які механізми передачі монетарних інструментів,

таких як відсоткові ставки та грошовий обіг, впливають на реальний сектор економіки, інфляцію та рівень безробіття.

Іншою складовою макроекономічних моделей фінансової політики є дослідження фінансової стабільності. Ці моделі аналізують ризики, які виникають від діяльності фінансової системи, такі як банківський криза, ринкові збої та дефолти. Вони допомагають управляти фінансовими ризиками та розробляти політику, спрямовану на запобігання кризовим ситуаціям.

З використанням макроекономічних моделей фінансової політики можна зробити кілька важливих висновків:

1. Ефективна фінансова політика може сприяти досягненню макроекономічної стабільності та збалансованого економічного зростання.
2. Важливо враховувати взаємозв'язок між грошово-кредитною політикою та реальним сектором економіки при прийнятті рішень щодо фінансової політики.
3. Запобігання фінансовим кризам та забезпечення фінансової стабільності є важливими завданнями для фінансових регуляторів та урядових органів.

Узагальнюючи, макроекономічні моделі фінансової політики є важливим інструментом для аналізу та прогнозування впливу фінансових ринків на макроекономічні показники, а також для розробки оптимальних стратегій фінансової політики для досягнення економічних цілей.

1.2 Зміст та висновки макроекономічних моделей фінансової політики

Фінансова політика як макроекономічний феномен займає ключове місце в економічній теорії та практиці, що відображає широкий спектр підходів та стратегій управління економікою. Історично, розуміння та застосування фінансової політики еволюціонувало від класичних концепцій лібералізму Адама Сміта до революційних кейнсіанських ідей про активне державне втручання, зароджених Джоном Мейнардом Кейнсом. Відповідно до цих підходів, макроекономічні моделі фінансової політики розглядають різні способи, якими уряди можуть використовувати фінансові інструменти, такі як державні витрати та податкова політика, для впливу на економіку[5, с. 65].

Ключовими теоретичними моделями, що формують зміст фінансової політики, є кейнсіанські моделі, які підкреслюють важливість державного втручання для стимулювання агрегатного попиту та неокласичні моделі, що акцентують на саморегулюванні ринків і обмеженості урядових втручань. Модель IS-LM, що інтегрує товарні та грошові ринки, висвітлює взаємодію між фінансовою та монетарною політиками та їх вплив на національний дохід і процентні ставки.

У сучасному світі, з розширенням глобалізації та впровадженням нових технологій, розуміння цих моделей набуває додаткової ваги. Вони дозволяють адаптувати фінансову політику до мінливих умов, забезпечуючи стабілізацію та стимулювання економіки, враховуючи виклики, такі як фінансові кризи та глобальні економічні зміни.

Для України, яка перебуває на шляху економічних реформ, знання цих моделей є надзвичайно важливим. Вони дають можливість розробляти стратегії, враховуючи специфіку національної економіки, сприяючи ефективному економічному розвитку та інтеграції в глобальну економіку.

Історичний Перегляд

Еволюція макроекономічних моделей фінансової політики сягає корінням у ранні теоретичні роботи з економіки. Від класичних теорій Адама

Сміта до кейнсіанських революційних ідей Джона Мейнарда Кейнса, кожен етап вніс свій внесок у розвиток сучасних поглядів на фінансову політику. Погляди на роль уряду в економіці, дискусії між монетаристами та кейнсіанцями, та поява нових класичних та нових кейнсіанських моделей - всі ці елементи сформували сучасні макроекономічні моделі фінансової політики[6, с. 25].

Тепер розглянемо основні моделі і підходи

1. Кейнсіанська модель «витрати-випуск»: Модель „витрати- випуск” являє собою метод визначення і пояснення рівноважного рівня виробництва, згідно з якою рівновага в ек. досягається тоді, коли рівень виробництва= сукупним витратам ($Y=AE$).

Сукупний попит AD представлений плановими витратами — сумою, яку домогосподарства та фірми мають намір витратити на купівлю товарів та оплату послуг: $E_p = AD = C + I + G + X_n$ Сукупна пропозиція AS представлена фактичними витратами $E_f = AS = Y$.

Якщо сукупні витрати менші за дохід ($E_p < E_f$), то відбувається непланове зростання інвестицій у товарні запаси, і виробництво спадає. Якщо сукупні витрати перевищують дохід ($E_p > E_f$), то відбувається непланове зменшення інвестицій, і виробництво зростає. Якщо сукупні витрати дорівнюють доходу ($E_p = E_f$), то непланові інвестиції дорівнюють нулю.

Бісектриса означає, що фактичні і планові сукупні витрати збігаються у точці A , де дохід дорівнює плановим витратам, тобто встановлюється макроекономічна рівновага.

Якщо фактичний обсяг виробництва $Y_1 > Y^*$, це означає, що фірми виробляють більше товарів, ніж можуть купити покупці ($AD < AS$). Це примушує фірми скорочувати виробництво і зайнятість, поступово Y_1 зменшується до Y^* , і досягається рівновага.

Якщо фактичний обсяг виробництва $Y_2 < Y^*$, це означає, що фірми виробляють менше товарів, ніж їх готові придбати покупці ($AD > AS$), що зумовлює зростання виробництва і зайнятості. ВВП поступово зростає від

Y_2 до Y^* , і знову досягається рівновага: сукупний попит дорівнює сукупній пропозиції ($AD=AS$).[3, с. 14].

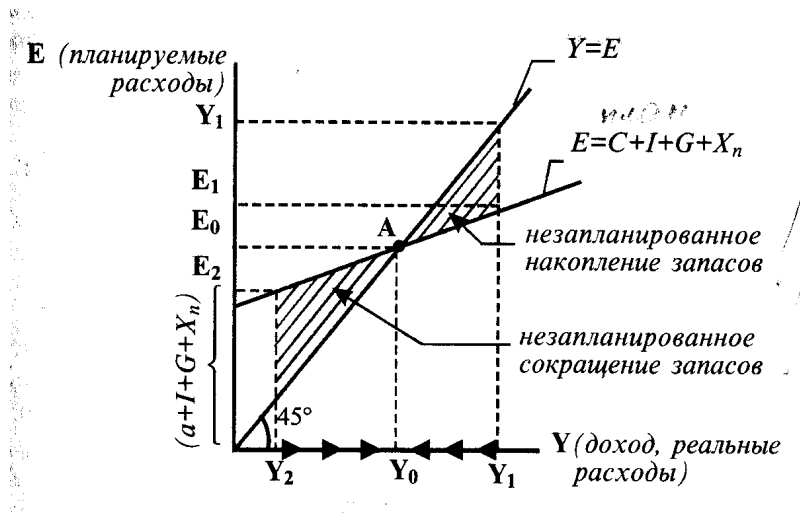

Рис. 1.1. Кейнсіанський хрест

Висновки для фінансового регулювання

1. Мультиплікатор витрат: Кейнсіанська модель підкреслює важливість мультиплікатора урядових витрат. Збільшення урядових витрат або зниження податків може стимулювати загальні витрати та випуск в економіці, що особливо ефективно під час рецесій.
2. Стабілізація економіки: Урядове регулювання, спрямоване на підтримку зайнятості та доходів через фіскальні стимули, може пом'якшити ефекти економічних спадів.
3. Автоматичні стабілізатори: Податки та деякі види державних витрат (наприклад, допомога по безробіттю)

2. модель IS-LM: Модель IS-LM є фундаментальним інструментом в макроекономіці для аналізу взаємодії між реальним і грошовим секторами економіки. Ця модель допомагає зрозуміти, як фіскальна та монетарна політики впливають на рівень національного доходу та процентні ставки.

Графік

Графік моделі IS-LM складається з двох кривих:

- IS (Investment-Saving): Крива, яка показує комбінації рівнів доходу та процентних ставок, за яких товарний ринок знаходиться у рівновазі ($I = S$).

- LM (Liquidity preference-Money supply): Крива, яка показує комбінації рівнів доходу та процентних ставок, за яких грошовий ринок знаходиться у рівновазі ($L = M$).

Точка перетину цих кривих визначає рівноважні рівні національного доходу та процентної ставки для даної економіки.

Рівняння:

1. Рівняння IS кривої:

$$Y = C(Y - T) + I(r) + G + NX(Y)$$

де Y — національний дохід, C — споживання, яке залежить від доходу за вирахуванням податків T , I — інвестиції, які залежать від процентної ставки r , G — державні витрати, NX — чистий експорт, який залежить від доходу.

2. Рівняння LM кривої:

$$M/P = L(Y, r)$$

де M — грошова маса, P — рівень цін, L — попит на гроші, який залежить від доходу Y та процентної ставки r .

Висновки для фінансового регулювання

1. Вплив фіскальної політики:

- Збільшення державних витрат або зниження податків зміщує IS криву вправо, що веде до зростання доходу та збільшення процентної ставки (якщо LM крива залишається незмінною). Це демонструє ефективність фіскальної політики в стимулюванні економічного зростання.

2. Вплив монетарної політики:

- Збільшення грошової маси зміщує LM криву вправо, що веде до зниження процентних ставок і зростання доходу. Це підкреслює роль монетарної політики в регулюванні економічної активності.

3. Взаємодія політик:

- Ефективне застосування як фінансової, так і монетарної політики може допомогти досягти більш стабільного економічного зростання. Важливо збалансувати обидві політики для досягнення бажаних макроекономічних цілей, зокрема контролю інфляції та забезпечення зайнятості.

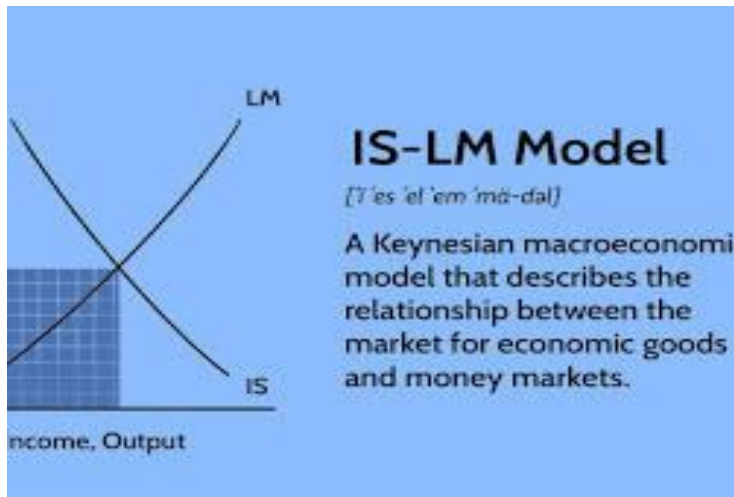

Рис. 1.2 - Модель IS-LM

У сучасному контексті і застосуванні макроекономічних моделей фінансової політики відображають глибоку взаємодію між урядовими рішеннями та економічними циклами в умовах, що швидко змінюються. З огляду на глобалізацію, технологічний прогрес, та зростаючу взаємозалежність економік, сучасні макроекономічні моделі мають забезпечувати гнучкість та адаптивність у фінансовому плануванні та управлінні [7, с. 92].

1. Глобалізація та її вплив: В сучасному світі, глобалізація накладає додаткові вимоги до фінансової політики. Вона не тільки сприяє вільному перетіканню капіталу та торгівлі, але й вносить елементи невизначеності, як, наприклад, волатильність глобальних ринків. Макроекономічні моделі повинні враховувати глобальні економічні тенденції, щоб точно прогнозувати та реагувати на міжнародні виклики.

2. Технологічний прогрес: Швидкий технологічний розвиток, включаючи цифровізацію та автоматизацію, впливає на робочу силу,

виробництво та споживання. Макроекономічні моделі фінансової політики мають враховувати ці зміни, адаптуючи податкові структури та соціальні програми до нової економічної реальності.

3. Інтеграція Економік: Зростаюча інтеграція світових економік вимагає від урядів координувати свої фінансові стратегії з міжнародними партнерами. Це означає, що макроекономічні моделі повинні бути гнучкими, аби враховувати зовнішні економічні умови та міжнародну конкурентоспроможність.

4. Реагування на Кризи: Сучасні економічні кризи, такі як фінансові колапси та пандемії, вимагають швидкого та ефективного реагування з боку фінансової політики. Моделі повинні дозволяти урядам швидко адаптуватися та впроваджувати заходи для стабілізації економіки, зберігаючи при цьому довгострокову стабільність.

5. Екологічні Зміни та Стійкий Розвиток: З огляду на зростаюче значення екологічних питань, сучасні макроекономічні моделі повинні включати стратегії стійкого розвитку. Це означає інтеграцію екологічних міркувань в фінансове планування та вибір екологічно відповідальних інвестицій.

Сучасний контекст макроекономічних моделей фінансової політики є динамічним та багатограним, вимагаючи від урядів та політиків постійного аналізу, оцінки та адаптації до змінних умов. Україна, як і багато інших країн, повинна використовувати ці моделі для розробки комплексних стратегій, які відповідають як національним, так і міжнародним вимогам сучасної економіки.

А тепер розберемо значення Макроекономічних Моделей Фінансової Політики для України.

У контексті України, яка перебуває в стані економічного переходу та реформ, макроекономічні моделі фінансової політики набувають особливої ваги. Ці моделі не тільки допомагають формувати ефективну фіскальну політику, але й сприяють розумінню та вирішенню унікальних викликів, з якими стикається країна [8, с. 77].

Стимулювання Економічного Зростання та Стабілізації

1. **Боротьба з Інфляцією та Безробіттям:** Використання кейнсіанських підходів до фінансової політики може допомогти Україні в боротьбі з високими рівнями інфляції та безробіттям. Стимулювання агрегатного попиту через державні витрати та зниження податків може прискорити відновлення економіки та створити нові робочі місця.

2. **Фіскальна Консолідація:** Неокласичні моделі надають важливі вказівки щодо збалансування бюджету та управління державним боргом. Для країни з обмеженими ресурсами та високим рівнем боргу, як Україна, ефективне управління фінансами є ключем до забезпечення економічної стабільності.

Які реформування та модернізація сожуть застосовуватись

1. **Структурні Реформи:** Макроекономічні моделі можуть сприяти розробці та імплементації необхідних структурних реформ у таких сферах, як податкова система, соціальне забезпечення, та пенсійне забезпечення, важливих для довгострокового економічного розвитку України.

2. **Інтеграція у Глобальну Економіку:** Моделі, що враховують глобалізаційні процеси, можуть допомогти Україні адаптувати свою економіку до міжнародних умов, поліпшити зовнішньоекономічні зв'язки та залучити іноземні інвестиції.

Екологічний Аспект та Стійкий Розвиток

Врахування екологічних питань та стійкого розвитку в фінансовій політиці може допомогти Україні розвивати "зелену" економіку, знижувати екологічний вплив промисловості та сприяти використанню відновлюваних джерел енергії.

Макроекономічні моделі фінансової політики є не тільки теоретичними інструментами, але й практичними напрямками для уряду України у вирішенні економічних викликів, підтриманні стабільності та стимулюванні сталого зростання. Їх гнучке використання та адаптація до українського контексту може сприяти ефективному економічному розвитку та соціальному прогресу.

Макроекономічні моделі фінансової політики включають у себе різні аспекти економічної діяльності країни, які впливають на фінансову систему та економічний розвиток. Ось деякі з найважливіших аспектів, які розглядаються в макроекономічних моделях фінансової політики:

1. **Грошова політика:** Макроекономічні моделі досліджують вплив грошової політики на економіку країни, включаючи рівень інфляції, процентні ставки, обсяг грошей в обігу та інші аспекти.

2. **Фіскальна політика:** Макроекономічні моделі включають аналіз впливу фіскальної політики (наприклад, податки, витрати на соціальні програми, державний борг) на економічні показники країни.

3. **Зовнішньоекономічні відносини:** Макроекономічні моделі досліджують вплив зовнішньоекономічних факторів (наприклад, міжнародна торгівля, курс валют, зовнішні інвестиції) на фінансову систему та економічний розвиток країни.

4. **Ринок праці:** Макроекономічні моделі вивчають вплив ринку праці на фінансову політику, включаючи рівень безробіття, зарплати та інші аспекти.

5. **Циклічність економіки:** Макроекономічні моделі розглядають циклічний характер економічного розвитку, включаючи фази економічного зростання, спаду та стабільності.

Загалом, макроекономічні моделі фінансової політики допомагають урядам та центральним банкам розробляти стратегії для досягнення стабільного та сталого економічного розвитку, забезпечуючи баланс між різними аспектами економіки та фінансової системи.

За допомогою макроекономічних моделей фінансової політики можна прогнозувати наслідки різних фінансових рішень, а також визначати оптимальні стратегії для досягнення поставлених цілей економічної політики.

Можна розглянути на рисунку 1.3 приклад простої макроекономічної моделі, які включають модель IS-LM та модель Манделла-Флемінга з Кейнсіанської макроекономіки, а модель Solow неокласична теоретичного зростання.

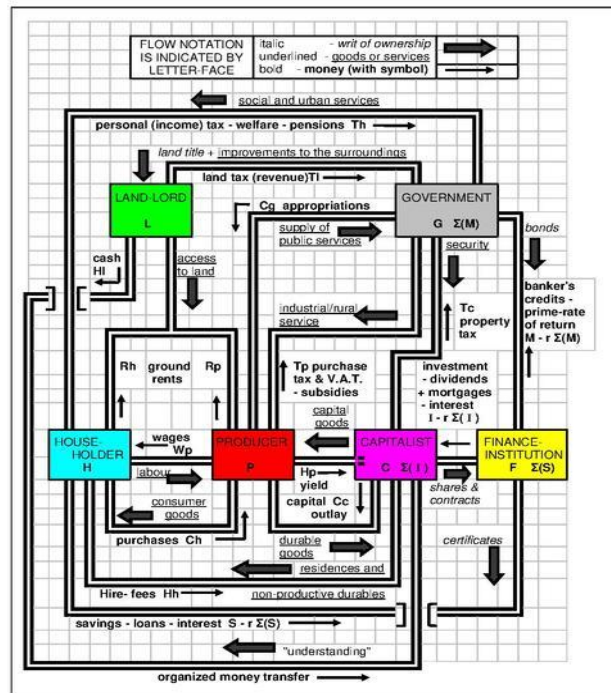

Рис.1.3 - Проста макроекономічна модель, яка включає модель IS-LM та модель Манделла-Флемінга з Кейнсіанської макроекономіки, а модель Solow неокласична теоретичного зростання.

Основні висновки, які можна зробити з макроекономічних моделей фінансової політики, полягають у такому:

1. Фінансова політика має значний вплив на економічний розвиток країни і може бути використана як інструмент для досягнення різних цілей, таких як стимулювання економічного зростання, боротьба з інфляцією та безробіттям, а також забезпечення фінансової стабільності.
2. Ефективність фінансової політики залежить від правильного вибору інструментів і стратегій, які використовуються в конкретних умовах економіки країни.
3. Макроекономічні моделі допомагають визначити оптимальний баланс між рівнем грошових потоків, процентними ставками, фінансовими ресурсами та іншими факторами для досягнення ефективної фінансової політики.

4. Застосування макроекономічних моделей дозволяє прогнозувати можливі наслідки різних фінансових рішень і уникнути негативних наслідків для економіки країни.

Отже, макроекономічні моделі фінансової політики є важливим інструментом для аналізу та планування економічної діяльності країни, які допомагають управляти ризиками та досягати стійкого економічного зростання.

1.3 Узагальнення успішного світового досвіду стабілізаційної фінансової політики в умовах соціально-економічної невизначеності

Хочу розпочати з того що ж таке термін «невизначеність» Термін "невизначеність" у контексті макроекономічних моделей фінансової політики та їх застосування відноситься до стану економіки, у якому майбутні події, зміни або результати є непередбачуваними. Це стан, коли є складнощі з точним прогнозуванням економічних індикаторів, таких як зростання ВВП, інфляція, безробіття чи валютні курси, через велику кількість змінних факторів та потенційних впливів.

У цьому контексті, "соціально-економічна невизначеність" може включати:

1. Глобальні Фінансові Кризи: Непередбачувані зміни на світових фінансових ринках можуть викликати значні коливання в національних економіках.

2. Політичні Зміни Нестабільність або непередбачувані політичні події, включаючи вибори, політичні реформи, або міжнародні конфлікти.

3. Технологічний Прогрес та Інновації: Швидкі технологічні зміни можуть непередбачувано впливати на ринки праці, продуктивність та споживання.

4. Екологічні Кризи: Зміна клімату та природні катастрофи можуть мати непередбачувані впливи на економіку.

У умовах такої невизначеності, роль фінансової політики полягає у впровадженні заходів, що допомагають стабілізувати економіку, захистити вразливі сектори та створити умови для стійкого економічного зростання. Це може включати адаптивну фіскальну політику, гнучке регулювання, та стратегічне планування в умовах нестабільного економічного середовища.

Світова історія економіки надає численні приклади успішної стабілізаційної фінансової політики, що реалізовувалася у різних країнах під

час періодів соціально-економічної невизначеності, включаючи фінансові кризи, політичні зміни, та надзвичайні події [9, с. 17].

1. Реагування на Фінансові Кризи: Багато країн успішно впроваджували фінансові стимули для протидії рецесії. Наприклад, після глобальної фінансової кризи 2008 року, Сполучені Штати Америки ініціювали масштабну програму квантитативного пом'якшення, спрямовану на стимулювання економічної активності.

2. Структурні Реформи: Деякі країни, як, наприклад, Німеччина на початку 2000-х, успішно провели структурні реформи для збільшення гнучкості ринку праці та підвищення конкурентоспроможності економіки.

3. Політика Центральних Банків: Центральні банки різних країн відіграли ключову роль у забезпеченні стабільності та довіри до фінансових ринків. Наприклад, Європейський центральний банк впровадив низку заходів для підтримки банківської системи Єврозони.

Сполучені Штати Америки та кілька країн Європейського Союзу використовували різноманітні стратегії для подолання фінансово-економічної кризи 2008-2010 років. Ось огляд їхніх дій:

Сполучені Штати:

Реакція США на фінансову кризу 2008 року була багатогранною, включаючи монетарні та фінансові заходи:

1. Монетарна політика: Федеральна резервна система вжила агресивних заходів, знизивши процентні ставки федеральних фондів та впровадивши серію заходів з кількісного пом'якшення. Це було спрямовано на забезпечення ліквідності фінансової системи та стимулювання кредитування та інвестицій.

2. Фінансова політика: Уряд США запровадив Програму пом'якшення проблем активів (Troubled Asset Relief Program, TARP), яка виділила 700 мільярдів доларів для стабілізації банківської системи шляхом купівлі проблемних активів та надання капіталу банкам. Ця програма також

поширювалась на великі компанії поза банківським сектором, зокрема автомобільні компанії.

3. Регуляторні реформи: Після кризи було введено Закон Додда-Франка про реформу та захист споживачів на Уолл-стріт, який збільшив регуляторний нагляд та зменшив ризик майбутньої фінансової кризи. Це включало збільшення капітальних вимог для банків, стрес-тестування та створення Бюро захисту фінансових споживачів (CFPB).

Європейський Союз:

Різні країни ЄС застосували різні підходи, часто координуючи їх в рамках загальних механізмів ЄС та єврозони:

1. Допомога банкам: Країни, такі як Велика Британія, Німеччина та Франція, надали значні кошти на порятунок основних банків, щоб запобігти їх неплатоспроможності та стабілізувати фінансову систему.

2. Монетарна політик: Європейський центральний банк також відіграв ключову роль, знизивши процентні ставки та купуючи державні облігації держав-членів для стабілізації бондових ринків і забезпечення ліквідності у банківському секторі.

3. Фіскальна координація: Європейські країни впровадили різноманітні стимулюючі заходи для підтримки економічної активності, хоча ці заходи часто обмежувалися правилами щодо дефіциту бюджету в рамках єврозони.

4. Управління кризами боргу: Для країн, таких як Греція, Португалія та Ірландія, які зіткнулися з серйозними борговими кризами, ЄС спільно з Міжнародним валютним фондом (МВФ) та Європейським центральним банком (ЄЦБ) організував пакети допомоги, які передбачали впровадження конкретних заходів жорсткої економії та економічних реформ.

Криза виявила значні вразливості в фінансових системах як США, так і Європи, що призвело до глибоких реформ з метою підвищення фінансового нагляду та запобігання майбутнім кризам. Досвід цих регіонів підкреслює важливість координованих політичних відповідей та виклики управління взаємопов'язаними фінансовими системами у глобалізованому світі.

Також ми можемо проаналізувати як діяли ці країни у кризу COVID-19. Розпочну з аналізу політики та поведінки США у цю кризу.

У відповідь на фінансово-економічну кризу, викликану пандемією COVID-19, Сполучені Штати Америки запровадили комплекс заходів, які охоплюють монетарну, фіскальну політику, а також прямі допомоги громадянам та бізнесу.

Монетарна політика

Федеральна резервна система (Fed) вжила рішучих заходів для підтримки ліквідності та стабільності фінансових ринків:

- Зниження процентних ставок: Fed швидко знизила федеральну фондову ставку до майже нуля для стимулювання позик та інвестицій.
- Програми квантового пом'якшення: Великі програми купівлі активів були введені для підтримки державних та корпоративних облігаційних ринків, а також для забезпечення додаткової ліквідності банкам і фінансовим установам.
- Пряма підтримка ринків: Fed надала підтримку ринкам комерційних паперів і кредитів, щоб забезпечити функціонування ринкових механізмів.

Фіскальна політика

Уряд США ухвалив кілька значних законопроектів, які спрямовані на пряму підтримку американського населення та бізнесу:

- Закон CARES: Законопроект CARES (Coronavirus Aid, Relief, and Economic Security Act) став однією з найбільших фіскальних відповідей в історії США, включаючи прямі виплати громадянам, значну підтримку малого бізнесу через програму захисту зарплати (PPP), а також допомогу безробітним через розширення умов та сум виплат.
- Законопроекти про інфраструктуру та додаткові стимули: Додаткові пакети допомоги були спрямовані на підтримку специфічних секторів економіки та на фінансування великих інфраструктурних проектів.

Пряма підтримка населення та бізнесу

- Виплати громадянам: В рамках закону CARES були здійснені одноразові прямі виплати більшості дорослих американців та додаткові кошти на дітей у сім'ях.

- Підтримка безробітних: Було значно розширено підтримку безробітних, включно з додатковими виплатами та розширенням періодом тим, хто втратив роботу через пандемію.

Підтримка малого та середнього бізнесу:

- Програма захисту зарплати (PPP): Значні кошти були виділені для допомоги малим підприємствам у виплаті зарплати працівникам, щоб уникнути масових звільнень та закриття бізнесів.

- Кредитні та податкові пільги: Введені податкові знижки та кредитні гарантії для підтримки підприємств, які зіткнулися з фінансовими труднощами.

Регуляторні та адміністративні зміни:

- Регуляторні послаблення: Уряд тимчасово послабив деякі регуляторні вимоги, особливо у сфері охорони здоров'я та бізнесу, для прискорення реагування на потреби пандемії.

- Підтримка державних та місцевих влад: Федеральний уряд надав додаткові ресурси штатам та місцевим урядам для покриття витрат, пов'язаних із кризою.

Зусилля США у відповідь на кризу COVID-19 були спрямовані на забезпечення негайної підтримки постраждалим, а також на стимулювання швидкого відновлення економіки. Хоча ці заходи зажадали значних витрат з федерального бюджету, вони також продемонстрували гнучкість та відданість уряду в захисті економічного благополуччя населення і бізнесу.

Тепер розглянемо дії та противодії ЄС при кризі COVID-19. Реакція Європейського Союзу на економічну кризу, спричинену пандемією COVID-19, характеризувалася комплексним підходом, що включав монетарні,

фіскальні, та організаційні заходи, які були спрямовані на забезпечення економічної стабільності та підтримку громадян.

Монетарна політика:

Європейський центральний банк (ЄЦБ) вжив низку заходів для стабілізації економіки:

- Пониження процентних ставок: ЄЦБ прагнув забезпечити дешевше кредитування, намагаючись стимулювати витрати та інвестиції.

- Програми квантового пом'якшення: ЄЦБ розширив свої програми купівлі активів, включно з державними та корпоративними облігаціями, щоб підтримати ліквідність на фінансових ринках.

- Підтримка банківського сектору: Запровадження операцій довгострокового рефінансування для забезпечення банків додатковою ліквідністю.

Фіскальна політика та економічні стимули:

Європейська комісія та уряди країн-членів ЄС запровадили значні фіскальні заходи:

- План відновлення NextGenerationEU: Цей інструмент відновлення мав бюджет у €750 мільярдів для підтримки країн, найбільше постраждалих від пандемії. Фонд фінансувався через випуск європейських облігацій, що стало значним кроком у напрямку консолідованої фіскальної політики ЄС.

- Прямі виплати та підтримка бізнесу: Значні кошти були виділені для підтримки малого та середнього бізнесу, а також прямі виплати громадянам для підтримки споживчого попиту.

Соціальні програми та здоров'я:

ЄС також зосередив зусилля на підтримці систем охорони здоров'я та соціального захисту:

- Координація закупівлі вакцин: Європейська комісія координувала закупівлю та розподіл вакцин проти COVID-19 серед країн-членів, що забезпечило рівний доступ до вакцинації.

- Підтримка охорона здоров'я: Фінансування охорони здоров'я було збільшено, включно з підтримкою лікарень та закупівлею медичного обладнання.

Регуляторні зміни та міжнародна співпраця:

ЄС активізував міжнародну співпрацю та внутрішні регуляторні зміни:

- Співпраця у виробництві вакцин: Значні інвестиції були спрямовані на розробку та виробництво вакцин в Європі, з метою забезпечення не тільки власних потреб, але й допомоги іншим країнам.

- Підтримка держав-членів: ЄС запровадив механізми підтримки держав-членів, які стикалися з особливо великими викликами, надаючи фінансову допомогу та ресурси для стабілізації їхніх економік.

Відповідь ЄС на кризу COVID-19 відображає зростаючу інтеграцію та солідарність між країнами-членами, а також здатність блоку мобілізувати значні ресурси в критичний період. Комплексні заходи, які включали як негайну допомогу, так і довгострокові інвестиції в економіку та охорону здоров'я, демонструють модель реагування, засновану на кооперації та спільному фінансуванні.

Тепер я хочу розглянути стабілізаційні стратегії:

Стабілізаційні стратегії в економіці - це комплекс заходів, спрямованих на відновлення або підтримання стабільності економіки, особливо у періоди соціально-економічної невизначеності, криз чи рецесій. Ці стратегії можуть включати різні фінансові, монетарні та регуляторні інструменти:

1. Фінансові Стимули: Збільшення Державних Витрат: Інвестиції уряду в інфраструктуру, освіту, охорону здоров'я, та соціальні програми, що можуть стимулювати економічне зростання та створювати робочі місця. Податкові Пільги та Зниження: Зниження податкового тягаря для підприємств та фізичних осіб з метою стимулювання інвестицій та споживання.

2. Монетарна Політика: Контроль над Процентними Ставками: Зниження процентних ставок для стимулювання позик та інвестицій, або їх підвищення

для контролю інфляції. Квантитативне Полегшення: Покупка державних та корпоративних облігацій для збільшення грошової маси в економіці.

3. Структурні Реформи: Реформування Ринку Праці: Впровадження гнучких умов праці, навчання та перенавчання робочої сили. Регуляторні Зміни: Спрощення ділових процедур, покращення інвестиційного клімату та зменшення бюрократичних бар'єрів для бізнесу.

4. Стабілізація Фінансового Сектору: Реформи в Банківській Системі: Підтримка фінансової стабільності через реструктуризацію і реформування банківського сектору. Створення Резервних Фондів: Формування фондів стабілізації для використання в періоди економічних потрясінь.

5. Міжнародна Співпраця: Використання Зовнішніх Кредитів та Допомоги: Залучення фінансової підтримки та інвестицій від міжнародних організацій та урядів. Поглиблення Економічної Інтеграції: Вступ до міжнародних торгових угод, які можуть забезпечити доступ до нових ринків та інвестицій.

Ці стратегії є особливо актуальними для України, яка знаходиться в процесі економічних реформ і інтеграції у світову економіку. Адаптація та інтеграція цих практик у фінансову політику країни може сприяти стабільності, стимулювати зростання та зменшити економічні виклики [10, с. 49].

Для України, що знаходиться в періоді економічного та соціального переходу, вивчення та застосування успішних світових практик може бути особливо корисним. У контексті України, ефективне впровадження стабілізаційних стратегій вимагає комплексного підходу, що враховує унікальні соціально-економічні та політичні виклики, з якими країна зіштовхується. Наступні ключові аспекти мають вирішальне значення для формування успішної фінансової політики:

1. Фіскальна Консолідація та Бюджетна Дисципліна: Збалансування бюджету через оптимізацію державних витрат і ефективне податкове

адміністрування. Розробка стратегій зменшення дефіциту бюджету та управління державним боргом.

2. Монетарна Стабілізація: Підтримання стабільності національної валюти та контроль інфляції, що є критично важливим у контексті високої волатильності валютного ринку. Співпраця з Національним банком України для забезпечення стабільної та прозорої монетарної політики.

3. Структурні Економічні Реформи: Впровадження реформ на ринку праці для підвищення гнучкості та конкурентоспроможності. Реформування та модернізація промислових секторів для підвищення ефективності та інноваційності.

4. Розвиток Інфраструктури та Інвестиції: Стимулювання інвестицій у ключові галузі, такі як інфраструктура, енергетика, та технології. Створення сприятливих умов для залучення іноземних інвестицій.

5. Соціальна Захищеність та Підтримка Населення: Розробка та імплементація соціальних програм для підтримки найбільш вразливих верств населення. Стимулювання створення нових робочих місць та зменшення рівня безробіття.

6. Інтеграція в Глобальну Економіку: Активізація міжнародного співробітництва та участь у міжнародних економічних ініціативах. Укладання торгових угод, які сприяють експортно-імпортній діяльності.

7. Екологічна Стійкість: Врахування екологічних аспектів у економічному плануванні. Розвиток зелених технологій та підтримка сталого розвитку.

Для України, реалізація цих стратегій потребує не лише державного регулювання, але й активної участі приватного сектору, громадянського суспільства та міжнародних партнерів. Це вимагає гнучкого підходу та відкритості до інновацій, щоб адаптуватися до змінних умов світової економіки та відповідати на внутрішні соціально-економічні потреби. Впровадження стабілізаційних стратегій може забезпечити основу для сталого економічного зростання та соціального благополуччя в Україні [11, с. 148].

Узагальнення успішних світових досвідів стабілізаційної фінансової політики в умовах соціально-економічної невизначеності дасть Україні можливість розробити більш гнучкі, ефективні та адаптивні стратегії управління економікою.

Один із прикладів успішної стабілізаційної фінансової політики в умовах соціально-економічної невизначеності - це досвід Швеції після кризи 1990-х років. Шведський уряд впровадив комплекс заходів, включаючи реформи у банківській системі, фінансову дисципліну та стимулювання економічного зростання через інновації та експорт. Це дозволило країні вийти з кризи та забезпечити стабільне економічне зростання.

Отже спираюсь на вище сказане, можна сказати, що успішний світовий досвід стабілізаційної фінансової політики в умовах соціально-економічної невизначеності може бути узагальнений наступним чином:

1. Цільове спрямування: успішна фінансова політика повинна бути спрямована на забезпечення макроекономічної стабільності, зниження інфляції, стимулювання економічного зростання та зменшення безробіття.

2. Гнучкість та адаптивність: в умовах невизначеності важливо мати гнучкість у фінансовій політиці, щоб швидко реагувати на зміни у соціально-економічному середовищі.

3. Координація та співпраця: успішна стабілізаційна фінансова політика передбачає співпрацю між урядом, центральним банком, суспільством та приватним сектором для досягнення спільних цілей.

4. Прозорість та відповідальність: важливо мати прозорість у прийнятті рішень щодо фінансової політики, а також відчуття відповідальності перед громадським та економічними відчуття відповідальності перед громадським та економічними суб'єктами.

5. Збалансований підхід: успішна фінансова політика повинна бути збалансованою, враховуючи інтереси різних секторів економіки та соціальних груп.

6. Інновації та реформи: важливо здійснювати інновації та реформи у фінансовій системі для підвищення ефективності та конкурентоспроможності економіки.

Узагальнюючи, успішна стабілізаційна фінансова політика в умовах соціально-економічної невизначеності потребує цільового спрямування, гнучкості, співпраці, прозорості, відповідальності, збалансованого підходу, інновацій та реформ.

Розділ 2 Макроекономічний інструментарій аналізу фінансової політики українського уряду у 1990-х, 2000-х, 2010-х, 2020-х роках

2.1 Застосування теоретичних модельних конструкцій для передбачення наслідків регулювання національної економіки фінансовими інструментами

У 1990-ті роки реалізація фінансової політики в Україні характеризувалася низкою значних викликів та особливостей, що були зумовлені перехідним періодом від планової до ринкової економіки. Цей період був важливим для формування основ економічної системи незалежної України. Ось основні аспекти:

1. Інфляція: На початку 1990-х в Україні спостерігалася гіперінфляція, яка була викликана збільшенням грошової маси для фінансування бюджетного дефіциту. Висока інфляція стала результатом нестабільності фінансової системи та відсутності ефективних фінансових регуляторів на початку незалежності.
2. Дефіцит державного бюджету: Протягом 1990-х Україна зіткнулася з проблемою великих дефіцитів державного бюджету. Фінансування дефіциту часто здійснювалось за рахунок емісії грошей, що додатково розпалювало інфляцію.
3. Структурні реформи: Уряд впроваджував структурні реформи, спрямовані на приватизацію державних підприємств та лібералізацію цін з метою стимулювання розвитку приватного сектору та залучення інвестицій.
4. Валютна політика: На початку незалежності України була введена національна валюта — гривня. Стабілізація валютного курсу була однією з ключових задач уряду в контексті загальної стабілізації економіки.
5. Міжнародна допомога: Україна отримала значну фінансову підтримку від міжнародних фінансових інституцій, таких як Міжнародний валютний фонд та Світовий банк, що допомогло стабілізувати економічну ситуацію.

1990-ті були викликальним періодом для України, проте зусилля уряду щодо реалізації фінансової політики дозволили закласти основу для подальших реформ та поступового розвитку ринкової економіки.

Протягом 2000-2020 років було проведено ряд досліджень використанням теоретичних модельних конструкцій для передбачення наслідків регулювання національної економіки фіскальними інструментами.

Цей період включав кризи, зміни в міжнародному торгівельному середовищі, та розвиток нових технологій. Економісти використовували різноманітні моделі, включаючи макроекономічні моделі, моделі загального рівноваги, та моделі з гетерогенними агентами, для аналізу впливу фіскальної політики на різні аспекти економіки, такі як зайнятість, інфляція, та рівень виробництва.

Деякі з цих досліджень виявили наступне:

1. Ефективність фіскальної політики: Дослідження показали, що ефективність фіскальної політики залежить від ряду факторів, таких як рівень бюджетного дефіциту, структура податків та державних витрат, а також від реакції приватного сектору на фіскальні заходи.

2. Вплив податкових змін: Дослідження показали, що податкові зміни можуть мати значний вплив на економічну динаміку. Наприклад, зниження податків на підприємства може стимулювати інвестиції та економічний зріст, тоді як збільшення податків на споживання може призвести до зменшення споживчого попиту.

3. Реакція на фіскальні шоки: Деякі дослідження досліджували реакцію економіки на фіскальні шоки, такі як фіскальні стимули або фіскальні кризи. Вони показали, що реакція економіки на такі шоки може бути різною в залежності від структури економіки, рівня розвитку фінансового сектору та ефективності фіскальної політики.

4. Моделі прогнозування: Деякі дослідження використовували моделі прогнозування для передбачення наслідків фіскальних заходів. Ці моделі враховують різні економічні змінні, такі як рівень безробіття, інфляція,

обсяг виробництва та інші, щоб оцінити вплив фіскальних заходів на економіку.

Загалом, застосування теоретичних модельних конструкцій допомагає краще розуміти вплив фіскальних інструментів на національну економіку і робити більш обґрунтовані рішення в галузі фіскальної політики.

Фіскальна політика є важливим інструментом для управління економікою, і для її аналізу використовують різноманітні теоретичні моделі. Нижче розглянемо основні з них:

Модель мультиплікатору І.М. Кейнса: Ця модель висвітлює, як зміни в фіскальній політиці, зокрема збільшення чи зменшення грошових видатків або податкове зменшення чи збільшення, впливають на загальний обсяг виробництва та національний дохід. Вона показує, що величина зміни відносно малих змін у фіскальній політиці може бути більшою завдяки мультиплікаторному ефекту.

Модель Нова-Кінезіанської економіки: Ця модель поєднує класичну і кейнсіанську економічні теорії, звертаючи особливу увагу на роль очікувань агентів та інфляційних очікувань у визначенні ефективності фіскальної політики.

Модель Реального бізнес-циклу: Ця модель визначає вплив фіскальних стимулів на загальний обсяг виробництва та інші макроекономічні показники через причинно-наслідкові зв'язки в реальному секторі економіки.

Модель Олівера-Тауна: Ця модель аналізує вплив фіскальної політики на валютний курс та зовнішню торгівлю, зокрема через зміни в потребі валютних ресурсів та зміну конкурентоспроможності експортерів.

Ці моделі, серед інших, надають фреймворки для аналізу та розуміння ефективності фіскальних інструментів у регулюванні економіки, а також допомагають у формулюванні рекомендацій для покращення фіскальної політики відповідно до конкретних економічних умов та завдань [12, с. 96].

Протягом 2000-х років, національні економіки використовували різні моделі для аналізу та регулювання економічної ситуації.

Криза 2008-2009 років: Після фінансової кризи 2008-2009 років, багато країн застосовували моделі Кейнсіанської економіки для стимулювання економіки через збільшення грошових видатків та зниження процентних ставок.

Податкова реформа: В деяких країнах застосовувались моделі фіскальної політики для реалізації податкових реформ, спрямованих на збільшення податкових надходжень або стимулювання економічного зростання.

Стабілізація економіки під час кризових ситуацій: Моделі реального бізнес-циклу та Нова-Кінезіанська економіка використовувалися для прогнозування та управління економічними коливаннями під час кризових ситуацій, таких як рецесії або депресії.

Глобальна конкурентоспроможність: Моделі, які аналізують вплив фіскальної політики на міжнародну торгівлю та конкурентоспроможність, допомагали країнам формулювати стратегії експортного розвитку та управління зовнішнім доларовим ринком [13, с. 59].

Застосування цих моделей варіювалося в залежності від конкретних економічних умов кожної країни та їх політичних пріоритетів. Результати аналізу використання цих моделей в національних економіках можуть слугувати основою для подальшого удосконалення фіскальної політики та стратегій розвитку економіки. Використання фіскальної політики для досягнення економічних цілей має свої ключові досягнення і виклики протягом останніх двадцяти років.

Стимулювання економічного зростання: Через використання фіскальних інструментів, таких як грошові видатки на інфраструктуру та соціальні програми, багато країн змогли стимулювати економічне зростання та збільшення виробництва.

Боротьба з безробіттям: Застосування фіскальної політики, зокрема через програми стимулювання зайнятості та сприяння малому бізнесу, допомогло зменшити рівень безробіття у багатьох країнах.

Стабілізація економіки під час кризових ситуацій: Фіскальні стимули та інструменти були ефективно використані для зменшення негативних наслідків фінансових криз та рецесій, забезпечуючи стабільність економічного розвитку.

Управління цими викликами та максимізація ключових досягнень може бути складним завданням для керівників економічних відомств, але ретельний аналіз та збалансоване застосування фіскальних інструментів може сприяти досягненню стійкого та збалансованого економічного розвитку.

Порівняння різних підходів до фіскального регулювання, зокрема використання податків, витрат та дефіциту, допомагає країнам визначити оптимальні стратегії для досягнення економічних цілей. Хочу навести приклад ключових аспектів для порівняння.

Податки, що включають в себе переваги, вони можуть бути ефективним інструментом для збирання коштів для державного бюджету, забезпечуючи фінансування соціальних програм, інфраструктури та інших галузей. Вони також можуть використовуватися для регулювання споживання, виробництва та інвестицій через різні податкові ставки та зниження. Також є негативні сторони наприклад, велика податкова тяга може спричинити відтік капіталу, обмежити економічний розвиток та негативно позначитися на підприємницькій активності. Нерівність в розподілі податкового навантаження також може створювати соціальні конфлікти [14, с. 33].

Витрати, переваги це інвестиції у громадські послуги, освіту, охорону здоров'я та інфраструктуру можуть стимулювати економічний розвиток та підвищити життєвий рівень населення. Витрати також можуть бути спрямовані на соціальні програми для боротьби з нерівністю та підтримки найбільш вразливих груп. Недолік витрат це недостатньо контрольовані витрати можуть призвести до надмірного бюджетного дефіциту та зростання боргового навантаження.

Дефіцит, його переваги, це те, що бюджет може бути використаний для стимулювання економіки під час періодів економічної затягування або кризи.

Це може включати збільшення грошових видатків або зниження податків для стимулювання споживання та інвестицій. Але недоліком дефіциту є — надмірний бюджетний дефіцит може призвести до зростання боргового навантаження та втрати довіри на фінансових ринках. Це може стати причиною інфляції та інших макроекономічних проблем.

Загальною метою фіскальної політики є досягнення балансу між цими різними інструментами для забезпечення стійкого та стабільного економічного розвитку [15, с. 32].

У 2010-ті роки фінансова політика України була зосереджена на стабілізації економіки після глобальної фінансової кризи 2008 року і вирішенні викликів, пов'язаних з політичною та економічною нестабільністю, зокрема під час та після Революції гідності та подій, пов'язаних з анексією Криму Росією і конфліктом на Сході України. Ось кілька ключових аспектів фінансової політики цього періоду:

Боротьба з високою інфляцією: Початок 2010-х був позначений високими темпами інфляції, спричиненою зростанням світових цін на продовольство та енергоносії, а також значним дефіцитом державного бюджету. Уряд прийняв заходи, спрямовані на зменшення державних витрат і збільшення податкових надходжень.

Валютна політика: Національний банк України (НБУ) перейшов від фіксованого до гнучкого валютного курсу, що дозволило більш ефективно реагувати на зовнішні шоки та підтримувати золотовалютні резерви.

Структурні реформи: Уряд активізував структурні реформи, спрямовані на покращення інвестиційного клімату, боротьбу з корупцією, реформування публічного сектору та зміцнення правової системи. Це включало впровадження нових законів, що відповідали вимогам Європейського Союзу,

в рамках підготовки до підписання Угоди про асоціацію. Міжнародна підтримка: У зв'язку з економічними та політичними кризами Україна отримала значну фінансову підтримку від міжнародних фінансових інституцій, таких як Міжнародний валютний фонд та Світовий банк, а також

від країн-партнерів. Ці кредити та гранти були умовними та вимагали проведення глибоких економічних реформ.

Децентралізація: Одним з важливих аспектів реформ була децентралізація влади, яка передбачала передачу фінансових ресурсів та повноважень з центрального уряду до місцевих органів. Ця реформа була направлена на підвищення ефективності місцевого управління та покращення надання публічних послуг на місцевому рівні.

Пенсійна реформа: У 2010-х роках також було розпочато реформування пенсійної системи, спрямоване на забезпечення її стабільності та фінансової незалежності в довгостроковій перспективі. Ці заходи включали підвищення пенсійного віку та оптимізацію виплат.

Виклики та критика: Втім, реалізація фінансової політики в Україні в 2010-ті роки зіткнулася з низкою викликів, включно зі складнощами в імплементації реформ, корупцією, а також відсутністю достатньої політичної волі та координації між різними гілками влади. Це частково уповільнило процеси економічних трансформацій та адаптації до глобальних стандартів

2010-ті роки стали періодом значних фінансових і соціальних реформ в Україні, які були спрямовані на стабілізацію економіки та підвищення рівня життя громадян. Незважаючи на численні виклики, ці зусилля заклали основу для подальшого розвитку і інтеграції України у світову економіку. Якщо розглядати 2020-ті роки то фінансова політика України була зосереджена на вирішенні нових викликів, які виникли в результаті пандемії COVID-19, а також подальшому розвитку реформ, ініційованих у попередні роки. Ці зусилля мали забезпечити стабілізацію економіки, підтримку населення та бізнесу в умовах кризи, а також продовження інтеграції з європейськими структурами. Ось ключові напрями фінансової політики України в цей період:

1. Відповідь на COVID-19:

- Підтримка населення і бізнесу: Уряд України впровадив ряд заходів для допомоги громадянам і підприємствам, які постраждали від пандемії. Це

включало тимчасові соціальні виплати, компенсації заробітної плати для запобігання звільненням, а також фінансову допомогу малому та середньому бізнесу.

- Здоров'я: Значні ресурси були виділені на охорону здоров'я, включно з закупівлею медичного обладнання, засобів захисту та вакцин проти COVID-19.

2. Податкова політика:

- Спрощення податкової системи: Уряд працював над спрощенням податкової системи, щоб зменшити тягар на бізнес та стимулювати економічну активність.

- Стимулюючі податкові ініціативи: Введення податкових канікул, зниження ставок податків для підприємств у певних секторах, щоб підтримати їхнє виживання та розвиток.

3. Монетарна політика:

- Гнучкий валютний курс: Національний банк України продовжував політику гнучкого валютного курсу, що допомагало адаптувати економіку до зовнішніх шоків.

- Інфляційне таргетування: НБУ продовжував політику інфляційного таргетування з метою забезпечення стабільності цін.

4. Зовнішнє фінансування:

- Співпраця з МВФ та іншими міжнародними фінансовими організаціями: Україна активно співпрацювала з Міжнародним валютним фондом, Європейським Союзом та іншими м

Отже, можемо зробити висновок, що у період з 2000 по 2020 роки застосування теоретичних модельних конструкцій для передбачення наслідків регулювання національної економіки фіскальними інструментами відіграло ключову роль у формуванні та вдосконаленні стратегій економічного розвитку різних країн.

Аналіз цього періоду показує, що різні підходи до фіскального регулювання, такі як використання податків, витрат та дефіциту, мали свої переваги та недоліки.

Успішне використання цих модельних конструкцій дозволило багатьом країнам стимулювати економічне зростання, зменшити безробіття та підвищити рівень життя населення. Однак необхідно визнати, що існують виклики, такі як бюджетний дефіцит, нерівність та необхідність узгодження з іншими економічними політиками, які потребують уваги та розв'язання.

Враховуючи досвід минулих років, важливо продовжувати розвивати та вдосконалювати теоретичні модельні конструкції для ефективного використання фіскальних інструментів у регулюванні національної економіки.

Тільки за допомогою глибокого розуміння економічних тенденцій та використання сучасних аналітичних інструментів можна досягти стабільного та стійкого економічного розвитку у майбутньому.

2.2 Аналіз статистики та інструментів державного бюджету, та державного боргу України, а також їх впливу на національну економіку:

Спочатку хочу розібрати які органи нашої країни використовують які інструменти.

Управління фінансовою політикою в Україні здійснюється кількома ключовими органами державної влади, кожен з яких має свої специфічні функції та компетенції. Основні органи, які беруть участь у формуванні та виконанні фінансової політики, включають:

1. Міністерство фінансів України:

Міністерство фінансів України є ключовим органом в системі органів державної влади, який відповідає за формування та виконання фінансової політики держави. Мінфін має широкий спектр функцій і компетенцій, спрямованих на забезпечення макроекономічної стабільності, ефективного управління державними фінансами та фінансового розвитку країни.

Основні функції та обов'язки:

1. Бюджетне планування та управління:

Міністерство фінансів відіграє центральну роль у формуванні державного бюджету України. Це включає:

- Розробку проекту Закону про Державний бюджет України для подання на розгляд Верховної Ради.

- Моніторинг і контроль за виконанням державного бюджету.

- Внесення пропозицій щодо внесення змін до державного бюджету.

2. Управління державним боргом:

Мінфін відповідає за стратегічне управління державним боргом, що включає:

- Планування боргової політики.

- Випуск державних цінних паперів.

- Обслуговування та погашення державного боргу.

3. Фінансовий нагляд та регулювання:

Міністерство координує діяльність і регулювання фінансових інституцій, зокрема:

- Розвиток нормативно-правової бази для діяльності банків, страхових компаній та інших фінансових установ.
- Співпраця з Національним банком України в питаннях фінансової стабільності.

4. Податкова політика:

Мінфін розробляє податкову політику та забезпечує її виконання через:

- Розробку та вдосконалення Податкового кодексу України.
- Координацію діяльності податкових органів.
- Впровадження заходів з боротьби з податковими порушеннями.

5. Міжнародна співпраця:

Міністерство активно співпрацює з міжнародними фінансовими організаціями, такими як МВФ, Світовий банк, ЄБРР, з метою залучення фінансової допомоги, інвестицій та проведення спільних проектів.

Нормативно-правова база:

Діяльність Міністерства фінансів регулюється рядом законодавчих актів, серед яких:

- Бюджетний кодекс України
- Податковий кодекс України
- Закони України про державне бюджетування
- Закони України про фінансові послуги

Робота Міністерства фінансів має велике значення для забезпечення фінансової стабільності, підтримки економічного зростання та реалізації державних програм в Україні.

2. Національний банк України (НБУ):

Національний банк України (НБУ) є центральним банком країни та виконує ключову роль у забезпеченні монетарної стабільності та ефективного функціонування фінансової системи. Його діяльність регулюється Законом

України "Про Національний банк України", а основні напрями діяльності включають:

Основні функції НБУ:

1. Монетарна політика:

НБУ відповідає за формування та реалізацію монетарної політики в Україні. Це включає:

- Регулювання грошової маси та кредитних умов з метою контролю інфляції.

- Встановлення основних процентних ставок, які впливають на умови позичання та вкладення грошей.

- Операції на відкритому ринку для управління ліквідністю в економіці.

2. Валютне регулювання:

НБУ керує валютним курсом гривні та здійснює валютні інтервенції для забезпечення стабільності національної валюти. Також банк регулює ринок валютних операцій та контролює валютні операції резидентів і нерезидентів.

3. Банківський нагляд:

Національний банк є регулятором банківського сектору, забезпечуючи нагляд та контроль за діяльністю комерційних банків:

- Ліцензування банків.

- Моніторинг виконання банками встановлених економічних нормативів.

- Застосування заходів щодо неплатоспроможних банків.

4. Зберігання та управління золотовалютними резервами:

НБУ управляє золотовалютними резервами країни, включаючи купівлю, продаж та зберігання іноземної валюти та золота.

5. Підтримка урядових платежів:

НБУ діє як агент уряду з обслуговування його фінансових операцій, включаючи обслуговування державного боргу та інших платежів.

Нормативно-правова база:

Діяльність Національного банку України регулюється низкою законодавчих актів:

- Закон України "Про Національний банк України"
 - основний закон, що визначає статус, функції та повноваження НБУ.
- Закон України "Про банки і банківську діяльність" – регулює діяльність банків в Україні, включаючи вимоги до капіталу, ліквідності та інше.

Національний банк України відіграє критичну роль у забезпеченні фінансової стабільності та розвитку економіки країни, що є ключовим для підтримки економічного зростання і макроекономічної стабільності.

3. Державна податкова служба України:

Цей орган відповідає за адміністрування та збір податків, що є важливою частиною фінансової політики:

- Збір податків та інших обов'язкових платежів.
- Боротьба з податковими порушеннями.
- Ведення податкового обліку.

Основні законодавчі акти:

Фінансова політика в Україні регулюється рядом законодавчих актів, які забезпечують правове підґрунтя для її реалізації:

- Бюджетний кодекс України – регулює формування, виконання та контроль за державним бюджетом України.
- Податковий кодекс України – встановлює систему оподаткування в Україні, правила сплати податків і зборів.
- Закон України "Про Державний бюджет України" – щорічний закон, який встановлює доходи та видатки держави на відповідний рік.
- Закон України "Про систему гарантування вкладів фізичних осіб" – забезпечує захист вкладів громадян у банках.
- Закон України "Про фінансові послуги та державне регулювання фінансових ринків" – регулює діяльність фінансових установ та їх нагляд.

Ці закони та органи влади формують основу для ефективного управління фінансами України, спрямованого на забезпечення економічної

стабільності та розвитку країни.

Тепер розглянемо визначення державному бюджету та державному боргу.

Державний бюджет - це офіційний план доходів та витрат, який складається на певний період (зазвичай річний) і визначається державою або урядом для фінансування різних програм, проектів та видатків, включаючи соціальні послуги, інфраструктуру, оборону.

Державний борг - це сукупність усіх фінансових зобов'язань, які уряд країни має перед іншими суб'єктами, які можуть бути внутрішніми (від власних громадян або компаній) або зовнішніми (від інших країн або міжнародних фінансових установ). Державний борг зазвичай використовується для фінансування дефіциту бюджету та інших витрат, а також для інвестицій у розвиток економіки[16, с. 15].

Один з прикладних інструментів аналізу структури та динаміки державного бюджету, державного боргу та їх впливу на національну економіку - це фінансова модель. Фінансова модель дозволяє розрахувати різні сценарії розвитку державних фінансів на основі вхідних даних про доходи, видатки, борг та інші фінансові показники.

За допомогою фінансової моделі можна прогнозувати рівень державного боргу в майбутньому, оцінювати його стійкість до змін у економіці, розраховувати можливі наслідки прийняття різних фінансових рішень.

Крім того, фінансова модель може використовуватися для аналізу впливу державного бюджету на національну економіку. Наприклад, за допомогою моделі можна оцінити, які економічні сектори отримують найбільше коштів з державного бюджету, які заходи фінансової політики є найефективнішими для стимулювання економічного зростання тощо.

Аналіз структури та динаміки державного бюджету та державного боргу має велике значення для економіки країни з кількох причин.

Фінансова стабільність відслідковує структури доходів та витрат дозволяє уряду визначати, як ефективно використовуються бюджетні кошти.

Аналіз динаміки може виявити тенденції змін у фінансовому стані країни, що допомагає уникнути фінансових криз та забезпечити стабільність економіки[17, с. 102].

Боргове навантаження дає розуміння структури та розміру державного боргу допомагає оцінити фінансове навантаження на економіку країни. Високий рівень боргу може призвести до проблем з погашенням боргових зобов'язань, а також збільшити витрати на обслуговування боргу.

Ефективність витрат дає можливість робити аналіз структури витрат дозволяє визначити, чи витрачаються бюджетні кошти на пріоритетні сфери, такі як освіта, охорона здоров'я, інфраструктура тощо. Це допомагає уряду приймати рішення щодо розподілу ресурсів для досягнення максимального соціально-економічного ефекту.

Вплив на інвестиції та розвиток показує рівень державного боргу та структуру бюджету, на які можуть впливати на інвестиційний клімат країни та її можливості для розвитку. Високий рівень боргу або неефективне використання бюджетних коштів можуть знизити довіру інвесторів та обмежити доступ до фінансування. Отже, аналіз структури та динаміки державного бюджету та державного боргу є ключовим для забезпечення фінансової стабільності та економічного зростання країни.

Для аналізу структури та динаміки державного бюджету та державного боргу, а також їх впливу на національну економіку можна використовувати прикладні інструменти, такі як:

Фінансова звітність: Аналіз бюджетної звітності та фінансових звітів уряду для вивчення структури доходів та витрат, а також заборгованості.

Економічні моделі: Використання економічних моделей для прогнозування розвитку державного бюджету та державного боргу в залежності від різних економічних факторів.

Соціально-економічні індикатори: Вивчення впливу державного бюджету та боргу на такі показники, як рівень безробіття, інфляція, рівень життя та інші.

Стрес-тести: Проведення стрес-тестів для визначення стійкості державних фінансів до різних економічних шоків та непередбачуваних обставин.

Порівняльний аналіз: Порівняння структури та динаміки державного бюджету та боргу з іншими країнами для з'ясування сильних та слабких сторін та можливих ризиків.

Аналіз результатів досліджень структури та динаміки державного бюджету та державного боргу може мати значний вплив на економічну ситуацію в країні через кілька ключових механізмів. Фінансова стабільність, тобто чітке розуміння структури бюджету та управління боргом дозволяє уряду ефективніше управляти фінансами країни. Це сприяє зниженню ризику фінансових криз і забезпечує стабільність економічного середовища, що сприяє розвитку бізнесу та інвестицій[18, с. 12].

Інфляція та відсоткові ставки це високий рівень державного боргу може призвести до збільшення інфляції та підвищення відсоткових ставок, що негативно впливає на споживчі та інвестиційні витрати в економіці. Кредитний рейтинг, що вказує на стан державного боргу також впливає на кредитний рейтинг країни. Високий рівень боргу або невиправдані дії управління ним можуть призвести до зниження кредитного рейтингу, що ускладнює доступ до дешевих джерел фінансування та підвищує витрати на обслуговування боргу.

Та розвиток інфраструктури та соціальних програм дає чітке розуміння структури бюджету дозволяє уряду ефективніше розподіляти ресурси для розвитку інфраструктури, освіти, охорони здоров'я та інших соціальних програм, що сприяє загальному економічному зростанню та підвищенню якості життя.

З вище сказаного можна зрозуміти, що державний бюджет та державний борг є ключовими елементами економічної політики кожної країни. Аналіз їх структури та динаміки є необхідним для забезпечення фінансової стабільності та ефективного управління економікою. Прикладні інструменти аналізу, такі

як фінансова звітність, економічні моделі, соціально-економічні індикатори, стрес-тести та порівняльний аналіз, допомагають зрозуміти стан та тенденції управління бюджетом та боргом. Цей аналіз відіграє важливу роль у прогнозуванні розвитку економіки, забезпеченні фінансової стабільності, розподілі ресурсів на пріоритетні сфери та забезпеченні високого рівня життя для громадян. Розуміння впливу державного бюджету та державного боргу на національну економіку є ключовим для розробки ефективних стратегій управління фінансами та забезпечення стійкого економічного розвитку.

Тепер проведемо аналіз статистики державного бюджету та державного боргу України, почнемо з видатків та доходів державного бюджету.

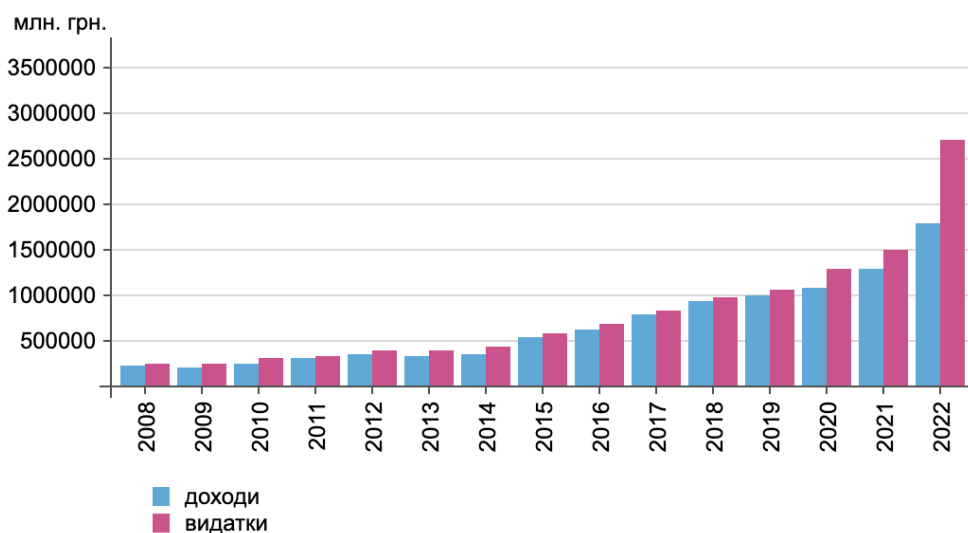

Рис 2.2.1. [30.] Видатки та доходи державного бюджету за 2008–2021 рр. (млн. грн.)

2022	
доходи	1787395,6
видатки	2705423,3

Рис 2.2.2. [30.] Видатки та доходи державного бюджету за 2022 рр. (млн. грн.)

Як ми можемо побачити графік демонструє динаміку доходів та витрат державного бюджету України з 2008 по 2022 рік. З цього графіка можна побачити значне зростання як доходів, так і витрат упродовж цього

періоду, причому витрати мають тенденцію перевищувати доходи, особливо помітно це в останні роки.

1. Зростання державних витрат*: Збільшення витрат може бути пов'язане з кількома факторами, включаючи збільшення соціальних виплат, інвестицій у інфраструктуру, оборонні потреби та інші державні програми. Особливо велике зростання видатків спостерігалось у 2022 році, що, ймовірно, пов'язано з витратами на національну безпеку та оборону через воєнні дії на території України.

2. Динаміка доходів державного бюджету: Доходи держбюджету також зросли, але меншими темпами порівняно з витратами. Це зростання може бути зумовлене збільшенням податкових надходжень, міжнародною фінансовою підтримкою, а також іншими джерелами доходів.

3. Дефіцит бюджету: Різниця між витратами та доходами є дефіцитом бюджету, який зазначений на графіку як різниця між синіми та рожевими стовпцями. Найбільший дефіцит припав на 2022 рік, що вимагало збільшення зовнішніх запозичень та інших джерел фінансування.

4. Вплив зовнішніх та внутрішніх чинників: Нестабільна політична ситуація, глобальні економічні зміни, а також внутрішньоекономічні фактори суттєво впливають на бюджетні показники України.

Перейдемо до аналізу динаміки частки дефіциту (профіциту) державного бюджету України за 2008–2021 рр. у ВВП, %

У цьому мені допоможе наступний графік:.

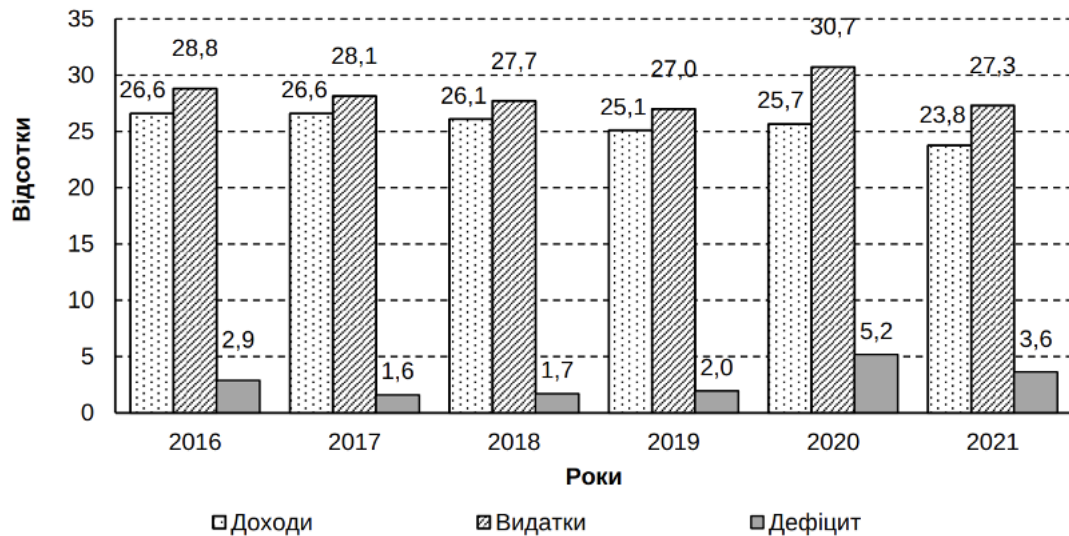

Рис 2.2.3. [30.] Динаміка частки дефіциту (профіциту) державного бюджету України за 2008–2021 рр. у ВВП, %

Графік демонструє динаміку доходів, видатків і дефіциту державного бюджету України за період з 2016 по 2021 рік. З цього графіка видно, що хоча доходи та видатки бюджету зросли протягом цього періоду, дефіцит бюджету також зазнав значних коливань, особливо в 2020 році, коли він сягнув піку відносно попередніх років.

Аналіз графіка:

1. Доходи та видатки: Обидва показники показують стійке зростання, що вказує на збільшення обсягу державного бюджету.

2. Дефіцит бюджету: Видно значне збільшення дефіциту в 2020 році, яке можна пояснити потребою у фінансуванні заходів щодо боротьби з COVID-19 та її економічними наслідками.

3. Порогове значення дефіциту: Встановлено "порогове" значення дефіциту в 3% ВВП, яке було перевищено в 2020 році (5,2% ВВП). У 2021 році дефіцит скоротився до 3,6%, що є ближчим до встановленого порогу.

Висновки: Значне збільшення бюджетного дефіциту в 2020 році підкреслює виклики, які стояли перед українською економікою через пандемію.

Зменшення дефіциту в 2021 році може свідчити про поступове стабілізування

фінансової ситуації і ефективність запроваджених урядом заходів.

Далі я розглянув видатки державного бюджету України (функціональну класифікацію) в 2021 р.

	Код бюджетної класифікації	Видатки	
Усього		1490258,9	100.00%
Загальнодержавні функції	0100	206643,1	13.87%
у т.с. Обслуговування держборгу	0170	155651,8	10.44%
Оборона	0200	127527,3	8.56%
Громадський порядок, безпека, судова влада	0300	174409,6	11.70%
Економічна діяльність	0400	180989,9	12.14%
Охорона навколишнього середовища	0500	8200,2	0.55%
Житлово-комунальне господарство	0600	164,1	0.01%
Охорона здоров'я	0700	170505,2	11.44%
Духовний та фізичний розвиток	0800	15970,3	1.07%
Освіта	0900	63837,1	4.28%
Соціальний захист та соціальне забезпечення	1000	339278,9	22.77%
у т.с. Соціальний захист пенсіонерів	1020	201161,8	13.50%
Міжбюджетні трансфери	0180	202733,3	13.60%

Табл. 2.2.4. [30.] Видатки державного бюджету України (функціональна класифікація) в 2021 р. (млн. грн.)

Проаналізувавши цю таблицю можна дійти такої висновків: Таблиця показує розподіл бюджетних витрат України за різними функціями держави на 2023 рік. Всього в бюджеті заплановано витрати в розмірі 1,490,258 млн грн, з яких:

- Соціальний захист та соціальне забезпечення займає найбільшу частку бюджету — 22.77%, що включає виплати пенсій та соціальні трансфери.
- Загальнодержавні функції (13.87%) та ****Оборона**** (8.56%) також становлять значну частину бюджетних асигнувань.
- Економічна діяльність отримує 12.14% загального бюджету, включаючи витрати на розвиток інфраструктури та підтримку промисловості.
- Охорона здоров'я виділено 11.44%, що відображає фінансування медичних установ та програм охорони здоров'я.

- Освіта включає 4.28% бюджету, що фінансує школи, університети та інші освітні ініціативи.

Ця структура витрат відображає пріоритети держави в сферах соціального захисту, оборони, освіти та охорони здоров'я, підкреслюючи акцент на соціальній стабільності та розвитку.

Наступний крок це аналіз показників фінансування державного бюджету України в частині запозичень.

Показник	2018	2019	2020	2021
Запозичення, млрд грн	277,5	409,7	621,5	602,8
У тому числі внутрішні запозичення, млрд грн	165,2	345,9	389,2	410,1
% до суми	59,5%	84,4%	62,6%	68,0%
зовнішні запозичення, млрд грн	112,3	63,8	232,3	192,7
% суми	40,5%	15,6%	37,4%	32,0%

|

Табл. 2.2.5. [30.] Показники фінансування державного бюджету України в частині запозичень

Ця таблиця детально відображає динаміку загального, внутрішнього та зовнішнього державного боргу України за період з 2018 по 2021 роки. Ось деталізований аналіз ключових тенденцій:

1. Загальне зростання боргу: Загальний обсяг запозичень значно збільшився, від 277,5 млрд грн у 2018 році до 602,8 млрд грн у 2021 році. Це свідчить про збільшення фінансових потреб держави.
2. Зміщення до внутрішніх запозичень: Частка внутрішніх запозичень у загальному обсязі боргу зросла з 59,5% у 2018 році до 68% у 2021 році. Це може свідчити про зміну стратегії уряду щодо залучення коштів, зокрема через випуск державних облігацій на внутрішньому ринку, що зменшує залежність від зовнішніх кредиторів.
3. Зменшення частки зовнішніх запозичень: Процентна частка зовнішніх запозичень у загальному обсязі боргу знизилася з 40,5% у 2018 році до 32% у

2021 році. Це може вказувати на зміцнення внутрішніх фінансових ресурсів та більшу стійкість країни до зовнішніх шоків.

Ці тенденції мають значення для оцінки фінансової стабільності та здатності України управляти своїми державними фінансами в умовах зовнішніх та внутрішніх викликів. Вони також вказують на потенційні зміни в управлінні державним боргом, які можуть впливати на економічну політику та інвестиційний клімат країни.

Далі я розглянув динаміку змін державного боргу України у 2012-2023 роках.

На графіку динаміка зміни державного боргу України надається, починаючи з 2012 року (щомісячно):

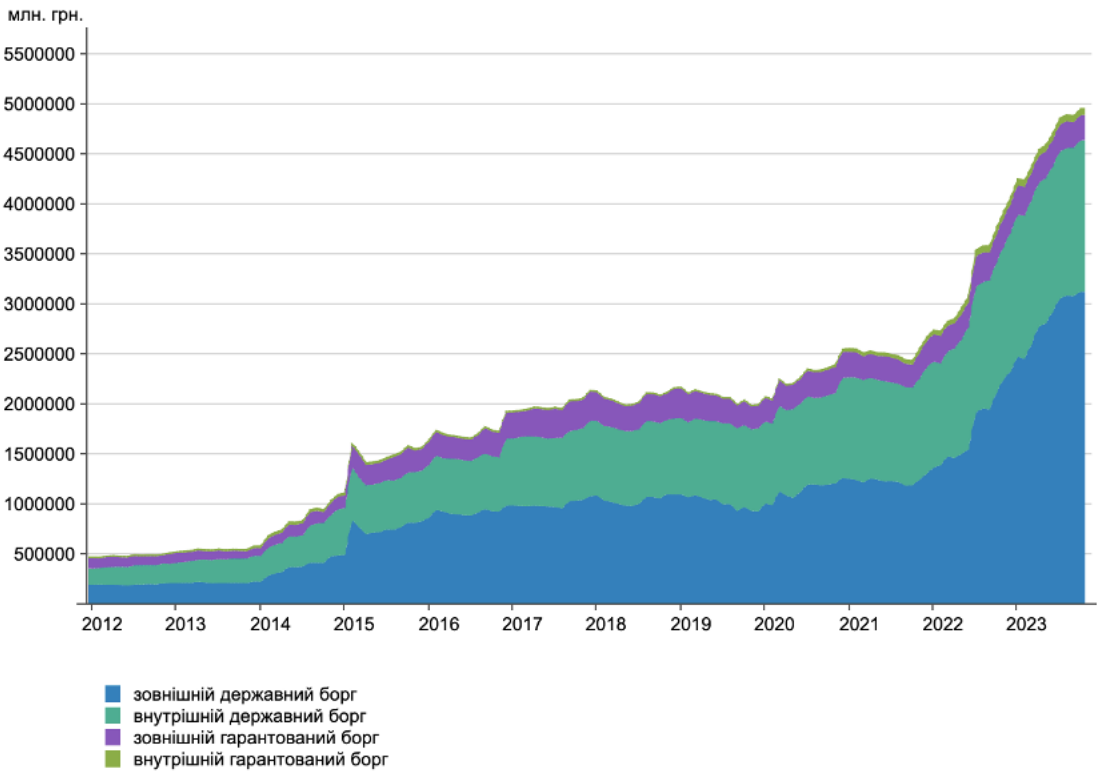

Рис. 2.2.6. [30.] Показники фінансування державного бюджету України в частині запозичень

Цей графік, ілюструє збільшення державного боргу України з 2012 по 2023 рік, розбитий на внутрішній і зовнішній борги. Проаналізуємо ключові аспекти та їхній вплив на економіку:

1. Збільшення загального боргу: Постійне зростання державного боргу за зазначений період відображає збільшення фінансових потреб країни, особливо в контексті криз та необхідності соціальних витрат

2. Структура боргу: Початково переважав внутрішній борг, але з часом зросла частка зовнішнього боргу, що свідчить про активне залучення міжнародних фінансових ресурсів для покриття дефіциту державного бюджету.

3. Ризики для економіки: Залежність від зовнішнього фінансування може збільшити вразливість країни до зовнішніх шоків та змін у глобальному фінансовому середовищі. Високий борг також обтяжує бюджет значними виплатами відсотків, що обмежує можливості фінансування важливих соціально-економічних проектів.

4. Вплив на фінансову стабільність: Стабільне зростання боргу вимагає ретельного управління та балансування між потребами фінансування та можливостями їх погашення без додаткового навантаження на економіку.

5. Необхідність реформ: Ефективне управління боргом вимагає структурних реформ, підвищення прозорості фінансової системи та залучення інвестицій, щоб стимулювати економічне зростання та зменшити боргове навантаження.

Ці дані підкреслюють важливість комплексного підходу до фінансового управління в Україні, з акцентом на забезпечення довгострокової економічної стабільності та незалежності.

Далі я розглянув джерела фінансування бюджету України

Джерела фінансування
(за даними Державної казначейської служби України)

(млн гривень)

	Зведений бюджет			Державний бюджет			Місцеві бюджети		
	всього	в т.ч.		всього	в т.ч.		всього	в т.ч.	
		внутрішнє	зовнішнє		внутрішнє	зовнішнє		внутрішнє	зовнішнє
2004	11 009,0	9 345,0	1 663,9	10 216,5	9 615,9	600,6	792,5	-270,9	1 063,3
2005	7 806,3	5 595,6	2 210,7	7 945,7	6 997,5	948,2	-139,3	-1 401,8	1 262,5
2006	3 700,8	-1 105,9	4 806,6	3 776,6	-1 030,0	4 806,6	-75,8	-75,8	x
2007	7 701,7	3 244,6	4 457,1	9 842,9	6 871,0	2 971,9	-2	-3 626,4	1 485,2
2008	14 124,5	11 021,7	3 102,9	12 502,0	8 672,5	3 829,5	1 622,5	2 349,2	-726,7
2009	37 258,1	-7 541,7	44 799,9	35 517,2	-9 282,7	44 799,9	1 740,9	1 740,9	x
2010	64 684,9	17 510,3	47 174,6	64 265,5	17 007,2	47 258,3	419,4	503,2	-83,7
2011	23 057,9	8 556,3	14 501,6	23 557,6	9 852,8	13 704,8	-499,7	-1 296,5	796,9
2012	50 785,7	40 081,5	10 704,2	53 445,2	40 611,0	12 834,2	-2	-529,6	-2 129,9
2013	63 590,3	49 691,8	13 898,5	64 706,7	50 777,0	13 929,7	-1	-1 085,2	-31,2
2014 ²	72 030,5	29 855,5	42 174,9	78 052,8	35 796,4	42 256,4	-6	-5 940,9	-81,5
2015	30 898,2	-78 752,9	109 651,1	45 167,5 ³	-64 522,7	109 690,2	-14	-14 230,2	-39,1
2016	54 813,9	21 551,8	33 262,1	70 262,1	37 036,1	33 225,9	-15	-15 484,3	36,1
2017	42 125,7	5 142,6	36 983,1	47 882,1	10 923,6	36 958,5	-5	-5 781,0	24,7
2018	67 791,8	22 958,5	44 833,3	59 251,1	14 492,0	44 759,2	8 540,6	8 466,6	74,1
2019	87 264,2	90 878,1	-3 613,9	80 993,7	85 005,3	-4 011,6	6 270,5	5 872,8	397,7
2020	224 458,8	128 358,1	96 100,8	217 611,0	121 822,1	95 788,9	6 847,9	6 536,0	311,9
2021	187 809,5	73 214,3	114 595,1	198 843,8	83 431,5	115 412,3	-11	-10 217,2	-817,1
2022	844 994,3	281 934,9	563 059,4	914 868,0	349 295,1	565 573,0	-69	-67 360,2	-2 513,6
2023	1 331 462,5	245 706,5	1 085 756,0	1 336 872,6	251 994,9	1 084 877,7	-5	-6 288,4	878,3

Табл. 2.2.7. [31.] Показники фінансування державного бюджету України в частині запозичень

Висновки з таблиці джерел фінансування:

1. Зростання загального фінансування:

- Загальний бюджет суттєво зріс з 11 009,0 млн гривень у 2004 році до 1 331 462,5 млн гривень у 2023 році.

- Найбільший ріст спостерігається у 2022-2023 роках, коли загальне фінансування зросло майже в 1,6 рази.

2. Внутрішнє та зовнішнє фінансування:

- Внутрішнє фінансування коливається протягом років, з значним зростанням у 2022-2023 роках.

- Зовнішнє фінансування показує значне збільшення, особливо в останні два роки, досягаючи піку в 1 085 756,0 млн гривень у 2023 році.

3. Державний та місцевий бюджети:

- Державний бюджет є основним джерелом фінансування, з найбільшим внеском у 2023 році - 1 336 872,6 млн гривень.

- Місцеві бюджети в деякі роки показують негативні значення, що вказує на дефіцит, однак в цілому вони також зростають, хоча й не так значно як державний бюджет.

4. Співвідношення між внутрішнім та зовнішнім фінансуванням:

- Внутрішнє фінансування часто перевищує зовнішнє, але в останні роки зовнішнє фінансування різко збільшилося, перевищивши внутрішнє в 2023 році.

5. Зміни у місцевих бюджетах:

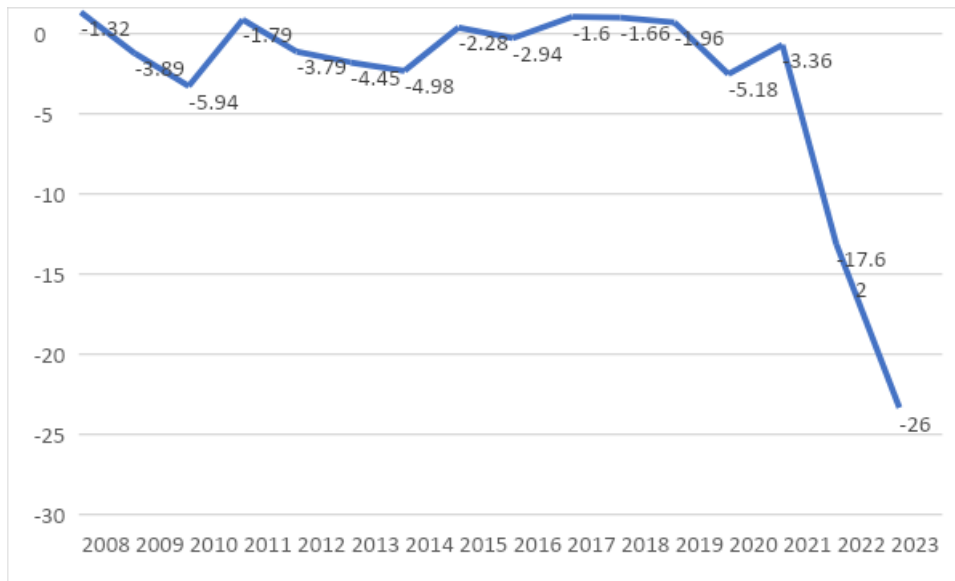
- Місцеві бюджети показують варіативність у фінансуванні, з деякими роками негативними значеннями, що вказує на фінансові проблеми. Проте, в 2023 році спостерігається покращення з позитивним балансом у 878,3 млн гривень.

6. Аномалії та різкі зміни:

- У 2009 та 2015 роках були різкі зміни в бюджетах, з великим дефіцитом у місцевих бюджетах.

- 2022 та 2023 роки виділяються значним збільшенням загального бюджету, що може бути пов'язано з макроекономічними факторами чи змінами в політиці фінансування.

Далі я хочу розглянути графік дефіциту державного бюджету України 2008 – 2023 рр.

Аналізуючи цей графік дефіциту державного бюджету можна зробити наступні висновки:

1. Загальний тренд:

- Графік показує дефіцит державного бюджету України з 2008 по 2023 роки. Значення дефіциту виражені у відсотках.

- З 2008 року до 2023 року дефіцит бюджету зазнав значних коливань.

2. Періоди різкого збільшення дефіциту:

- У 2009 році дефіцит різко збільшився до -5.94%, що може бути пов'язано з наслідками світової фінансової кризи 2008 року.

- У 2014-2015 роках дефіцит знову зріс до -4.98% і -2.28% відповідно, що може бути наслідком економічних труднощів, пов'язаних з політичною нестабільністю та конфліктом на сході України.

- Найбільше збільшення дефіциту спостерігається у 2022-2023 роках, де у 2022 році дефіцит становить -17.6%, а у 2023 році досягає -26%. Це може бути пов'язано з великими витратами на оборону та відновлення економіки внаслідок війни.

3. Періоди зменшення дефіциту:

- Після піку дефіциту у 2009 році, дефіцит зменшується до -1.79% у 2010 році.

- З 2016 до 2019 років дефіцит коливається на рівні -1.6% до -2.94%, показуючи певну стабілізацію економіки.

- У 2020 році дефіцит трохи зріс до -5.18%, але у 2021 році знову зменшується до -3.36%.

4. Стабілізація:

- З 2016 по 2019 рік дефіцит державного бюджету залишається відносно стабільним, що може свідчити про певні економічні реформи та зусилля щодо зменшення бюджетного дефіциту.

5. Впливи зовнішніх факторів:

- Кризи, війни та політична нестабільність суттєво впливають на дефіцит бюджету, що видно з різких змін у 2009, 2014-2015, та 2022-2023 роках.

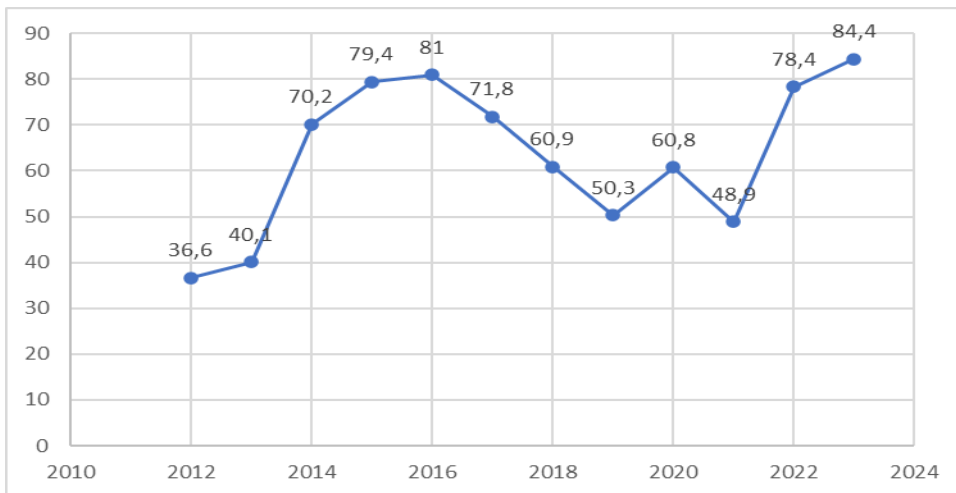
6. Аналіз поточного стану:

- Останні роки, особливо 2022 та 2023, свідчать про значний тиск на бюджет України через необхідність великих витрат у відповідь на військові дії.

Висновки

Графік чітко демонструє, що дефіцит державного бюджету України є високочутливим до як внутрішніх, так і зовнішніх економічних та політичних факторів. Зокрема, різке збільшення дефіциту в 2022-2023 роках підкреслює важливість стабілізації економічної ситуації та пошуку додаткових джерел фінансування для покриття значних витрат.

Далі я хочу розглянути графік динаміки державного боргу України у % до ВВП у 2012 – 2023 рр.

Провевши аналіз графіку динаміки державного боргу України можна зробити наступні висновки.

1. Загальний тренд:

- Графік демонструє динаміку державного боргу України у відсотках до ВВП з 2012 по 2023 рік.

- Борг має тенденцію до зростання з деякими періодами стабілізації та зниження.

2. Періоди зростання державного боргу:

- Значне зростання боргу спостерігається з 2012 до 2014 року, де показник збільшується з 36,6% до 70,2%.

- Пік боргу у 81% досягається у 2016 році, що може бути пов'язано з наслідками політичної нестабільності та економічної кризи.

3. Періоди зниження державного боргу:

- Після піку у 2016 році, борг починає знижуватися до 60,9% у 2018 році.

- Найнижче значення боргу спостерігається у 2019 році - 50,3%.

4. Коливання у період 2018-2020 років:

- Після зниження до 50,3% у 2019 році, борг знову зростає до 60,8% у 2020 році, що може бути пов'язано з економічними викликами та необхідністю залучення додаткових фінансових ресурсів.

5. Значне зростання у 2022-2023 роках:

- Відзначається різке зростання державного боргу у 2022 році до 78,4% та подальше збільшення до 84,4% у 2023 році, що ймовірно пов'язано з фінансуванням оборонних витрат та відновленням економіки в умовах війни.

6. Загальні висновки:

- Динаміка державного боргу України у % до ВВП зазнає значних коливань протягом аналізованого періоду.

- Основні піки боргу співпадають з економічними та політичними кризами, тоді як періоди зниження боргу вказують на зусилля щодо стабілізації фінансової ситуації в країні.

- Останні два роки демонструють суттєве збільшення боргу, що свідчить про значні фінансові навантаження на державу в умовах війни та необхідності відновлення економіки.

Рекомендації:

1. Контроль за державними витратами:

- Необхідно посилити контроль за державними витратами та ефективністю використання залучених фінансових ресурсів.

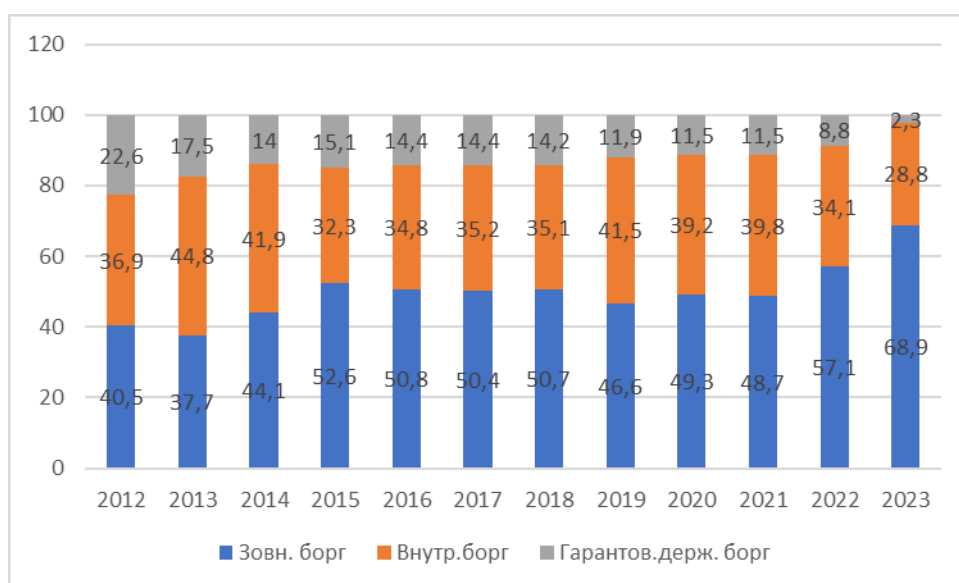
2. Розвиток економіки:

- Сприяти розвитку економіки для зменшення співвідношення боргу до ВВП шляхом стимулювання інвестицій, розвитку бізнесу та створення нових робочих місць.

3. Фінансова допомога:

- Залучати міжнародну фінансову допомогу на вигідних умовах для забезпечення стабільності фінансової системи країни.

Зараз я розгяднув структуру державного боргу України у 2012 – 2023 рр.

Проаналізувавши структуру державного боргу України, можна зробити такі висновки:

Загальна структура державного боргу України складається з зовнішнього боргу, внутрішнього боргу та гарантованого державного боргу. Зовнішній борг протягом аналізованого періоду є найбільшою складовою державного боргу. Його частка зросла з 40,5% у 2012 році до 68,9% у 2023 році. Особливо значне збільшення частки зовнішнього боргу спостерігається у 2022-2023 роках.

Внутрішній борг, у свою чергу, коливається протягом аналізованого періоду, але загалом залишається стабільним. У 2012 році він становив 36,9%, а у 2023 році його частка зменшилася до 28,8%. Гарантований державний борг коливається від 11,5% до 22,6% протягом аналізованого періоду. Найвищий рівень гарантованого боргу був у 2012 році (22,6%), а найнижчий у 2022 році (8,8%).

Динаміка змін державного боргу показує, що з 2012 до 2014 року спостерігається збільшення як зовнішнього, так і внутрішнього боргу, з піком у 2015 році. Після 2015 року частка зовнішнього боргу поступово зростає, тоді як внутрішній борг зменшується. Гарантований державний борг у загальному тренді показує зниження частки, особливо помітне у 2020-2023 роках.

У 2022 році зовнішній борг різко зріс до 57,1%, тоді як внутрішній борг досяг 34,1%, а гарантований державний борг - найнижчого значення у 8,8%. У 2023 році продовжує збільшуватися частка зовнішнього боргу до 68,9%, тоді як внутрішній борг трохи знижується до 28,8%, а гарантований державний борг збільшується до 2,3%.

Загалом, зовнішній борг стає все більш домінуючою складовою державного боргу України, особливо в останні роки, що може вказувати на збільшення залежності від зовнішніх запозичень. Частка внутрішнього боргу поступово зменшується, а гарантований державний борг показує значні коливання, але загалом також має тенденцію до зниження. Збільшення частки зовнішнього боргу може призвести до підвищених ризиків, пов'язаних з валютними коливаннями та умовами зовнішніх позик.

Для зменшення залежності від зовнішніх запозичень та підвищення стійкості до зовнішніх шоків, необхідно продовжувати диверсифікувати джерела фінансування та оптимізувати внутрішній борг. Важливо забезпечити ефективне управління борговими зобов'язаннями, враховуючи можливі ризики та вплив на економіку країни.

Загальний висновок: Аналіз державного бюджету, державного боргу та динаміки фінансових показників України з 2012 по 2023 роки вказує на зростання боргових зобов'язань у контексті складних економічних умов, політичної нестабільності та військових викликів. Значне збільшення внутрішнього та зовнішнього боргів вимагає стратегічного управління та реалізації ефективних фінансових реформ. Необхідність в удосконаленні системи управління державними фінансами, покращенні інвестиційного клімату та забезпечення макроекономічної стабільності є ключовими для подолання боргового навантаження та стимулювання економічного зростання України.

2.3. Інституційний аналіз фінансової політики як підґрунтя її макроекономічного аналізу

Інституційний аналіз фінансової політики є важливим підґрунтям для її макроекономічного аналізу, оскільки він дозволяє виявити та оцінити роль різних інституцій у формуванні та реалізації фінансової політики країни.

Перш за все, інституційний аналіз допомагає визначити, які конкретні інституції відповідають за прийняття та реалізацію фінансової політики, які є її основними учасниками та як вони взаємодіють між собою. Наприклад, це можуть бути центральний банк, фінансовий відомство, фіскальні органи та інші інституції.

Далі, інституційний аналіз допомагає виявити, які правові норми, процедури та механізми регулювання визначають функціонування фінансової системи та фінансової політики. Наприклад, це можуть бути закони про бюджет, монетарну та фіскальну політику, правила діяльності центрального банку та інші фінансові інституції.

Крім того, інституційний аналіз дозволяє врахувати вплив політичних, соціальних, культурних та інших факторів на формування та реалізацію фінансової політики. Наприклад, політична нестабільність, корупція, недостатня розвиненість фінансових інститутів можуть ускладнити впровадження ефективної фінансової політики та призвести до негативних економічних наслідків.

Отже, інституційний аналіз фінансової політики є важливим етапом у макроекономічному аналізі, оскільки він дозволяє врахувати різноманітні фактори, які впливають на її формування та реалізацію. Це допомагає краще зрозуміти причини та наслідки рішень у галузі фінансової політики та розробити ефективні стратегії для покращення економічного розвитку країни.

Аналіз взаємозв'язку між інституційними аспектами фінансової політики та макроекономічними показниками дає можливість зрозуміти, як дії влади та фінансових інституцій впливають на рівень інфляції, безробіття,

рівень економічного зростання та інші важливі економічні показники. Ось деякі зв'язки між ними:

Монетарна політика та інфляція. Центральний банк керує монетарною політикою, визначаючи процентні ставки та обсяг грошового обігу. Зміни у цих параметрах можуть впливати на рівень інфляції: зниження процентних ставок може сприяти збільшенню грошового обігу та підвищенню цін.

Фіскальна політика та економічне зростання. Грошові видатки та податкова політика впливають на економічне зростання. Наприклад, збільшення інвестицій у соціальні програми або інфраструктуру може сприяти зростанню ВВП[19, с. 107].

Бюджетні дефіцити та безробіття. Великі бюджетні дефіцити можуть призводити до зростання безробіття через збільшення державного запозичення та зменшення доступних ресурсів для інвестицій у приватний сектор.

Фінансова стабільність та інвестиції. Наявність ефективних фінансових інститутів, які забезпечують стабільність фінансової системи, може підтримувати інвестиції та економічне зростання.

Реформи в регуляторній сфері та економічне зростання. Зміни в законодавстві та регуляторній сфері, спрямовані на поліпшення бізнес-середовища та зниження адміністративних бар'єрів, можуть сприяти економічному зростанню.

Розуміння взаємозв'язку між інституційними аспектами фінансової політики та макроекономічними показниками допомагає вирішувати проблеми економічного розвитку та стабільності шляхом вдосконалення правового середовища та ефективного управління економічними процесами.

Виходячи з вищесказаного, можна зробити висновок, що інституційний аналіз фінансової політики є невід'ємною складовою макроекономічного аналізу, оскільки він допомагає зрозуміти вплив урядових інститутів, правил та процесів на економічні показники та стабільність економіки країни.

Аналіз інституційного середовища, яке формує фінансову політику, дозволяє ідентифікувати ключові фактори, що визначають цю політику, такі як

законодавство, фінансові інституції, бюджетний процес, механізми контролю та податкова система. Цей аналіз сприяє розумінню та прогнозуванню впливу фінансових рішень на макроекономічні показники, такі як інфляція, безробіття, рівень економічного зростання та інші.

Дослідження взаємозв'язків між інституційними аспектами фінансової політики та макроекономічними показниками підкреслює необхідність ефективного управління фінансовими ресурсами та створення сприятливого економічного середовища для стабільного розвитку країни.

Отже, інституційний аналіз фінансової політики є важливим інструментом для формулювання та реалізації ефективних стратегій управління економікою, спрямованих на досягнення стійкого економічного розвитку та підвищення добробуту громадян.

Розділ 3 Оцінювання релевантності фінансової політики уряду в контексті макроекономічної стабілізації в період активної фази війни 2022-2024 років

У період активної фази війни в Україні 2022-2024 років, оцінка релевантності фінансової політики уряду в контексті макроекономічної стабілізації стає надзвичайно важливою. У таких умовах уряд повинен бути готовий до надзвичайних витрат на оборону, реконструкцію та гуманітарну допомогу. Одночасно, важливо забезпечити стабільність фінансової системи, зберегти інфляцію під контролем та забезпечити сталість курсу національної валюти.

Ефективність фінансової політики: Ефективність фінансової політики оцінюється через її здатність досягти визначених економічних цілей, таких як стабілізація цін, забезпечення високого рівня зайнятості, стабільне економічне зростання та раціональне розподілення ресурсів. Вона включає в себе регулювання податкових ставок, державних витрат, управління державним боргом та валютну політику. Ефективна фінансова політика повинна бути гнучкою, щоб адаптуватися до змінних економічних умов, а також прозорою і передбачуваною для учасників ринку. Для більш глибокого розуміння концепції ефективності фінансової політики, важливо включити визначення та погляди різних економістів і вчених. Ось декілька прикладів:

1. Мілтон Фрідман - видатний економіст-монетарист, вважав, що ефективність фінансової політики полягає в її здатності контролювати інфляцію та стабілізувати валюту через регулювання грошової маси. Він стверджував, що влада повинна обмежувати своє втручання в економіку та фокусуватись на довгостроковій стабільності.
2. Джон Мейнард Кейнс - засновник кейнсіанства, вважав, що активна фіскальна політика (витрати уряду та оподаткування) є ключовою до відновлення національної економіки під час рецесії. Він аргументував, що

ефективна фінансова політика повинна стимулювати попит, що сприяє зростанню та зайнятості.

3. Роберт Лукас - представник нової класичної школи, зосередив увагу на очікуваннях економічних агентів та їх впливі на ефективність фінансової політики. Він вважав, що передбачуваність і послідовність політичних дій є ключовими для досягнення їх ефективності.

4. Олів'є Бланшар- сучасний економіст, підкреслює важливість розуміння взаємодій між фіскальною політикою та монетарною політикою. Він вважає, що координація цих політик може значно підвищити ефективність загальної фінансової стратегії.

Ці визначення та підходи відображають різноманітність думок щодо того, що робить фінансову політику ефективною. Ключ до розуміння ефективності полягає у врахуванні контексту економіки, цілей політики та впливу зовнішніх і внутрішніх чинників.

Гарантування фінансової безпеки та стабільності в країні здійснюється через ряд стратегічних заходів і підходів, які включають законодавчі, регуляторні, макроекономічні та оперативні компоненти. Ось деякі ключові елементи:

1. Законодавче регулювання: Законодавче регулювання у сфері фінансів — це набір законів та правил, що встановлюють рамки для діяльності фінансових інституцій та ринків. Ці закони спрямовані на захист інтересів споживачів, запобігання фінансовим зловживанням і забезпечення стабільності економічної системи. Основні аспекти включають:

- Ліцензування та акредитація: Фінансові інститути мають отримувати дозвіл на роботу від відповідних регуляторів, що гарантує їх відповідність стандартам надійності та прозорості.

- Вимоги до капіталу: Встановлення мінімальних вимог до капіталу допомагає забезпечити, що фінансові інституції зможуть витримати можливі збитки без ризику банкрутства.

- Обмеження на ризикові інвестиції: Законодавство може встановлювати обмеження на певні види інвестиційних операцій, щоб запобігти надмірному ризику.

- Правила звітності: Регулярна та прозора звітність допомагає стежити за станом фінансових інституцій і вчасно виявляти потенційні проблеми.

2. Нагляд та контроль: Нагляд і контроль за діяльністю фінансових інституцій забезпечується через систематичне моніторинг та аудити, що допомагає підтримувати порядок на фінансових ринках і запобігати кризам. Основні складові включають:

- Регуляторні органи: Центральні банки та спеціалізовані фінансові наглядові установи (наприклад, Комісії з цінних паперів) відіграють ключову роль у контролі за дотриманням законодавства фінансовими інституціями.

- Аудити та інспекції: Регулярні перевірки діяльності фінансових інституцій дозволяють ідентифікувати та усувати порушення, що сприяє підтримці здорової фінансової екосистеми.

- Вжиття заходів при порушеннях: Регулятори мають повноваження застосовувати фінансові штрафи, обмежувати діяльність або навіть відкликати ліцензії у випадках серйозних порушень.

3. Макроекономічна політика: Макроекономічна політика включає заходи, які впливають на економіку країни в цілому, зокрема на рівень інфляції, безробіття, економічне зростання, та зовнішню торгівлю. Ключові аспекти:

- Монетарна політика: Центральні банки регулюють грошову масу та встановлюють ключові відсоткові ставки для контролю інфляції та стимулювання або уповільнення економічного зростання.

- Фіскальна політика: Уряди використовують державні витрати та оподаткування для впливу на економіку, регулюючи рівень загального попиту в країні, що дозволяє збільшувати зайнятість та стимулювати інвестиції.

- Валютна політика: Управління курсом національної валюти відносно іноземних валют, що впливає на зовнішньоекономічну діяльність та міжнародну конкурентоспроможність.

4. Кризове управління: Кризове управління включає набір процедур і механізмів, які активуються для запобігання фінансовим кризам або для мінімізації їхніх негативних наслідків. Ефективне кризове управління здійснюється на кількох рівнях:

- Створення стабілізаційних фондів: Ці фонди формуються з метою надання тимчасової фінансової підтримки урядам чи фінансовим інституціям, що зіткнулися із значними економічними шоками.

- Рятувальні пакети: Центральні банки та уряди можуть надавати екстрену фінансову допомогу компаніям або секторам, які переживають гостру кризу, для запобігання системному ризику.

- Регуляторні зміни: У відповідь на кризові ситуації, регулятори можуть вносити зміни в нормативну базу для зміцнення стійкості фінансової системи.

- Планування та тренування: Розробка планів кризового реагування та проведення тренувань залучених сторін допомагають підготувати інституції до ефективної відповіді на потенційні кризи.

5. Міжнародне співробітництво: Міжнародне співробітництво є ключовим для гарантування фінансової стабільності на глобальному рівні та забезпечення взаємної підтримки між країнами. Основні аспекти цього співробітництва включають:

- Участь у міжнародних фінансових інститутах: Країни-члени таких організацій, як Міжнародний валютний фонд (МВФ) та Світовий банк, мають доступ до фінансової підтримки та експертної допомоги.

- Стандарти та рекомендації: Міжнародні стандарти, такі як Базельські угоди, встановлюють загальноприйняті правила для банківського регулювання та нагляду, сприяючи стабільності та безпеці.

- Білатеральні та мультилатеральні угоди: Угоди про валютний обмін, співробітництво у фінансовому надгляді та боротьбу зі зловживаннями на фінансових ринках підсилюють співпрацю між країнами.

6. Фінансова освіта: Фінансова освіта спрямована на підвищення обізнаності громадян у питаннях управління персональними фінансами, інвестиціями, кредитуванням та заощадженням, що сприяє формуванню стабільної фінансової системи. Важливі аспекти:

- Освітні програми: Школи, університети та некомерційні організації розробляють та впроваджують навчальні курси, які охоплюють основи фінансів, правила інвестування та ризики кредитування.

- Інформаційні кампанії: Уряди та фінансові інституції проводять публічні інформаційні кампанії, щоб підвищити рівень фінансової грамотності населення.

- Доступ до ресурсів: Забезпечення доступу до якісної фінансової інформації через інтернет, публічні бібліотеки та інші ресурси допомагає громадянам ухвалювати обґрунтовані фінансові рішення.

Ці ініціативи забезпечують створення фундаменту для ефективної реакції на фінансові виклики та сприяють розвитку стійкої та включної фінансової системи. Всі ці заходи разом формують комплексний захист, що дозволяє гарантувати фінансову безпеку та стабільність у країні. Забезпечення фінансової безпеки та стабільності вимагає цілісного підходу та тісної співпраці між державними органами, приватним сектором і громадянським суспільством.

Уряд повинен ретельно розглядати свою фінансову політику, забезпечуючи необхідні видатки на потреби оборони та гуманітарну допомогу, а також забезпечуючи стабільну економіку країни. Для цього можуть бути вжиті такі заходи, як збільшення податків на військові потреби, залучення зовнішніх фінансових ресурсів, реформування бюджетної системи та підтримка місцевих виробників.

Оцінка релевантності фінансової політики уряду в умовах війни має бути проведена з урахуванням конкретних потреб країни, загроз для економіки та фінансової стабільності. Важливо також враховувати можливі наслідки

введення нових податків або збільшення витрат на оборону на розвиток інших галузей економіки та соціальну сферу.

Крім того, уряд повинен уважно відстежувати ефективність витрат, уникати корупції та зловживань у фінансовій сфері, а також реагувати на зміни у міжнародному економічному середовищі, щоб забезпечити стабільність національної валюти та фінансової системи в цілому.

У важких умовах війни важливо, щоб фінансова політика уряду була націленою на забезпечення макроекономічної стабільності, підтримку економіки та соціальний захист населення. Від цього залежить успіх стратегії виходу з кризових ситуацій та відновлення економіки після завершення конфлікту[19, с. 31].

Огляд впливу військових дій на економіку включає:

Збитки виробництва, тобто військові дії можуть призвести до знищення інфраструктури, підприємств, транспортних маршрутів та інших об'єктів, що веде до значних збитків у виробництві товарів та послуг.

Зменшення інвестицій та фінансування. Конфлікт може спричинити зменшення інвестицій та збільшення ризиків для бізнесу, що може призвести до затримок у розвитку та модернізації економіки.

У період війни зростає безробіття. Військові дії можуть призвести до закриття підприємств та зменшення попиту на робочу силу, що може призвести до зростання безробіття та зниження рівня життя.

Війна впливає на відносини з міжнародними партнерами. Конфлікт може мати великий вплив на зовнішньоекономічні зв'язки, зокрема на зовнішню торгівлю, інвестиції та фінансові потоки.

Гуманітарні витрати також грають важву роль. Війна може призвести до збільшення гуманітарних витрат на забезпечення потреб в біженцях, медичну допомогу та відновлення пошкоджених міст і сіл.

Врахування цих факторів допоможе краще зрозуміти вплив військових дій на економіку та розробити відповідні стратегії макроекономічної стабілізації.

Ідентифікація основних економічних викликів дозволяє уряду ефективно планувати та реалізувати стратегії макроекономічної стабілізації в умовах війни завдань.

Одним із основних завдань є забезпечення достатніх ресурсів для оборони країни. Це включає не лише витрати на військове обладнання та військових, але й інвестиції в технології та інфраструктуру для забезпечення безпеки[20, с. 34].

Умови війни можуть призвести до збільшення державного боргу через зростання витрат та зниження доходів. Фінансова політика повинна враховувати це та розробляти стратегії зменшення ризиків та забезпечення сталої фінансової ситуації.

Фінансова політика повинна спрямовуватися на збереження економічної стабільності та мінімізацію негативного впливу війни на рівень життя громадян та функціонування бізнесу.

Фінансова політика повинна враховувати гуманітарні потреби населення, зокрема забезпечення достатньої гуманітарної допомоги та соціального захисту для постраждалих від війни.

Фінансова політика повинна сприяти швидкому відновленню економіки після завершення військових дій, в тому числі шляхом стимулювання інвестицій та розвитку інфраструктури.

Підбиваючи підсумки оцінки релевантності фінансової політики уряду в контексті макроекономічної стабілізації в період війни 2022-2024 років, можна зазначити наступне, що уряд успішно забезпечив фінансування військових потреб, не допустивши серйозного впливу на економіку країни та забезпечивши національну безпеку, здійснив ефективне управління державним боргом, зберігаючи стабільну динаміку зростання боргу та забезпечуючи фінансову стійкість, реалізував інвестиційні програми та підтримку ключових галузей економіки, що сприяло відновленню та зміцненню економічного зростання. Фінансова політика уряду сприяла підтримці стабільності в

економіці країни, зменшуючи негативний вплив війни на рівень життя населення та функціонування бізнесу[21, с. 78].

Тобто фінансова політика уряду виявилася релевантною та ефективною для забезпечення макроекономічної стабілізації в умовах війни у період 2022-2024 років.

На основі оцінки ситуації та підсумків аналізу фінансової політики в умовах військового конфлікту 2022-2024 років, можна сформулювати наступні рекомендації для подальших кроків управління фінансами:

1. Ефективне планування ресурсів. Ретельно розробляти та реалізовувати бюджетні програми, зосереджуючись на пріоритетних напрямках фінансування, таких як оборона, гуманітарні потреби та економічне відновлення.

2. Управління державним боргом. Посилення контролю за зростанням державного боргу та розробка стратегій його ефективного управління, включаючи оптимізацію структури боргу та пошук нових джерел фінансування.

3. Підтримка економічного розвитку. Продовження інвестицій у ключові галузі економіки та стимулювання інновацій та підприємництва для забезпечення сталого економічного зростання.

4. Гуманітарна допомога. Забезпечення достатньої гуманітарної допомоги для потерпілих від війни, включаючи медичну допомогу, житло та харчування.

5. Моніторинг та адаптація. Постійний моніторинг економічної ситуації та адаптація фінансових стратегій до змінних умов військового конфлікту.

Ці рекомендації допоможуть уряду ефективно керувати фінансами в умовах війни, забезпечуючи стабільність економіки та соціальну підтримку населення[22, с. 13].

Можна дійти висновку, що під час активної фази війни 2022-2024 років український уряд зіткнувся з серйозними викликами для забезпечення макроекономічної стабілізації. Оцінка фінансової політики уряду в цей період

показує, що вона була відповідною та ефективною. Уряд успішно забезпечив фінансування оборони, управляв державним боргом та стимулював економічне зростання, мінімізуючи вплив війни на економічну ситуацію. Рекомендації для подальших кроків управління фінансами в умовах військового конфлікту включають зосередження на ефективному плануванні ресурсів, управлінні державним боргом, підтримці економічного розвитку та гуманітарній допомозі. Загальний висновок полягає в тому, що ефективна фінансова політика грає важливу роль у забезпеченні стабільності та стійкості економіки в умовах війни, і подальша уважна стратегія управління фінансами є критично важливою для успішного подолання викликів.

Також потрібно розглянути поняття «Економічної невизначеності». Економіка невизначеності як теорія, або «Економіка невизначеності», пояснює явище економічної невизначеності, використовуючи певні теоретичні та аналітичні інструменти: гіпотези, припущення, логічні конструкції, узагальнення тощо. Мета цієї частини економіки, на мою думку, полягає у визначенні критеріїв, обсягу, причин, форм втілення, наслідків та шляхів відтворення економічних відносин з ознаками невизначеності. Економічна невизначеність як фрагмент (складова) національної економіки, або «Економічна невизначеність», є економічними відносинами з особливими характеристиками, властивостями та маркерами (індикаторами), придатними для оцінки. Ці характеристики, властивості та маркери слід вивчати в межах частини загальної економічної теорії, яка визначена як «Економіка невизначеності». Інтерпретація змісту економічної невизначеності зазвичай починається з ідентифікації станів, через які вона проявляється [2, с.3]. До них належать високі темпи інфляції та значна цінова волатильність, низькі темпи зростання або кризові рецесії, безробіття, несподівані структурні зміни, очікування дефолтів, девальвація національної валюти тощо. Спроби кількісного визначення рівня невизначеності та її наслідків часто «обмежують» її зміст певним переліком конкретних індикаторів, через які, на їхню думку, можна ідентифікувати невизначеність [3,

с.2]. «Економічна невизначеність, пов'язана з політикою» («Політико-зумовлена економічна невизначеність») відображає незаперечний і економетрично доведений факт, що державна політика впливає на темпи економічного зростання, глибину економічних спадів тощо. Важливо виділити та ідентифікувати економічну невизначеність, асоційовану саме з політикою, оскільки є ще одна невизначеність. Це невизначеність, спричинена об'єктивно існуючою економічною циклічністю. Невизначеність, спричинена економічними циклами, проявляється у тому, що, незважаючи на усвідомлення неминучості циклічних змін, складно або неможливо передбачити ряд економічних параметрів. Маються на увазі час проходження пікових точок у підйомах і спадах, а також їхні «глибини», тривалість окремих фаз циклу тощо. [4; 5]. Незважаючи на те, що існують досить досконалі економетричні інструменти для прогнозування змін, їхні технічні, інформаційні та інші обмеження також створюють економічну невизначеність. «Політична невизначеність» («Політична невизначеність») може бути інтерпретована перш за все як дії уряду в економічній сфері, які не мають необхідного обґрунтування та організаційно-правової підтримки. Політичну невизначеність слід трактувати як інституційну неповноту в діяльності політичних, зацікавлених, сторін. Інституційна неповнота може мати такі типові прояви, як прогалини в законодавстві, відсутність чітко визначених суспільних цінностей, обґрунтованих стратегій та програм, а також політичної волі до їхнього впровадження. Це може посилюватися недоліками у комунікації в ієрархії управління та у відносинах уряду з суспільством. Політична невизначеність, окрім зазначених недоліків інституціоналізації, об'єктивно пов'язана з політичними виборчими циклами, з непередбачуваними політичними реакціями суспільства та окремих спільнот на дії уряду у подоланні техногенних, екологічних, епідеміологічних та інших викликів. Явище політичної невизначеності настільки очевидне та значуще для суспільства, що існує галузь досліджень, пов'язаних з обґрунтуванням та використанням методів оцінки політичної невизначеності. Наприклад, Бейкер,

Блум і Девіс представили проект індексу економічної політичної невизначеності (EPU – Economic Policy Uncertainty)[6. с. 5]. Останній використовується для оцінки ситуації в Сполучених Штатах та дванадцяти інших розвинених країнах. Значущим є те, що економічна політика в цій праці інтерпретується як симбіоз фіскальної, монетарної та регулятивної політики. Таким чином, економічна політика, з якою пов'язаний рівень невизначеності, структурована (організована) відповідно до найважливіших інструментів державного впливу на економіку. Акцент на зв'язок між економічною політикою та економікою невизначеності особливо важливий у нашому дослідженні з двох причин. Перша, тому що «державне управління» – словосполучення, використане у назві цього розділу – є реалізацією певної економічної політики. Друга, державні органи, представлені їхніми центральними та місцевими владами, здійснюючи певну економічну політику, можуть або сприяти збільшенню економічної визначеності, або, навпаки, розширювати межі економічної невизначеності. У взаємозв'язку двох понять (явищ) – «економічна невизначеність» і «політична невизначеність» – друге стає причиною першого, а саме: політична невизначеність викликає та посилює економічну невизначеність. Деякі свідчення, однак, вказують, що економічна невизначеність посилює політичну невизначеність. Як уже згадувалося, економічна теорія невизначеності – «Економіка невизначеності» – призначена відповідати на фундаментальне питання щодо критеріїв і обсягу економіки невизначеності. Насправді таким чином можна уточнити зміст цього поняття (явища). Припускаємо, що економіка невизначеності є фрагментом будь-якої національної економіки. Для її ідентифікації потрібні певні критерії оцінки (параметри). Теоретична конструкція, запропонована нами для пояснення обсягу, відповідно, змісту економіки невизначеності, представлена на рис. 3. 1.

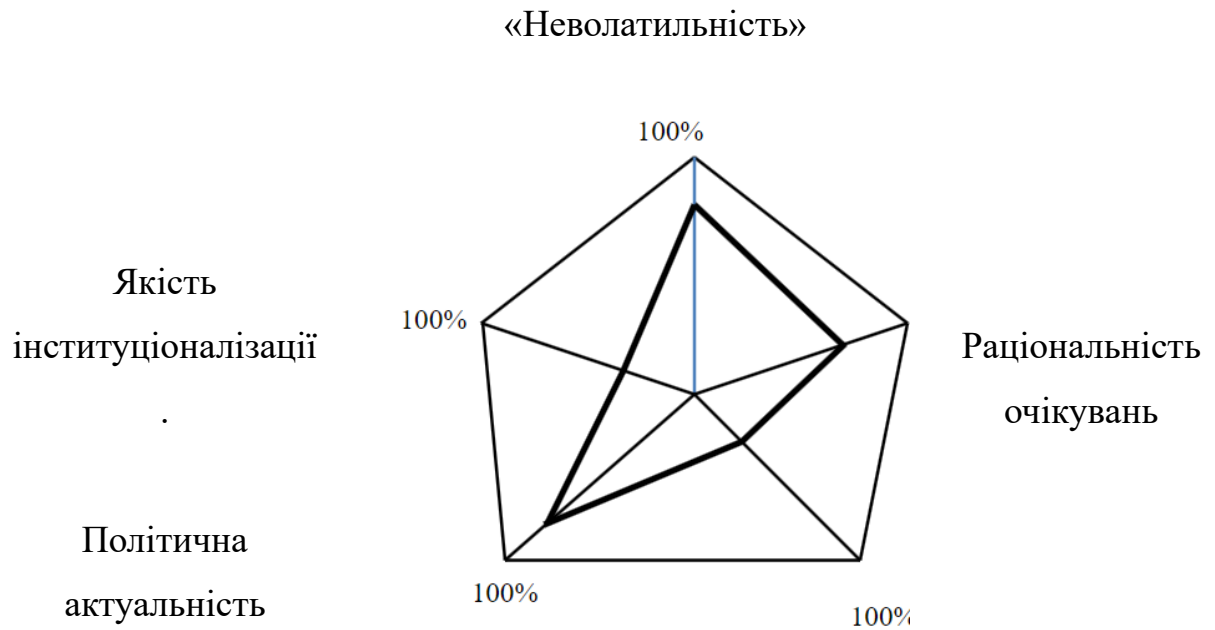

рис. 3. 1. Конкурентоспроможність»

Джерело: [29 с. 8] середовища

Згідно з ідеєю, представленою на рис. 3. 1., «економіка невизначеності» є зоною за межами фігури, обведеної чорним. Усередині обведеної фігури знаходиться «зона визначеності», яка формує ядро національної економіки. Наближення фактичних показників певної економіки за п'ятьма параметрами до позначки «100%» означає, за нашою логікою, наближення до повної економічної визначеності. Натомість віддалення від позначки «100%» є збільшенням зони економічної невизначеності.

Автор припускає, що зміст та межі економіки невизначеності як явища, об'єктивно притаманного будь-якій економіці, можуть бути визначені за наступними п'ятьма параметрами:

- «неволатильність» економіки;
- раціональність очікувань економічних суб'єктів;
- конкурентоспроможність економічного середовища;
- актуальність економічної політики;
- якість інституціоналізації державної влади.

Звичайно, немає підстав вважати, що перелік запропонованих параметрів для оцінки невизначеності є вичерпним. Нові дослідження в цій галузі виявляють нові параметри та сприятимуть їх більш адекватній формалізації. Розширення та удосконалення переліку параметрів, ймовірно, зробить ідею економіки невизначеності більш обґрунтованою. Для практичного використання запропонованої теоретичної конструкції необхідно відповісти на питання щодо визначення так званої «позиції» в діапазоні від 0 до 100% для кожного з п'яти запропонованих параметрів. Очевидно, для цієї мети можуть бути використані техніки оцінювання через порівняння, тобто бенчмаркінг. Останній, як ми знаємо, передбачає виконання двох важливих передумов для належного використання, а саме:

- наявність бази для порівняння;
- реалізація процедури стандартизації показників.

База для порівняння формується так званими стандартними значеннями показників. Як такі можуть бути використані найкращі показники у вибраній групі об'єктів для порівняння або оптимальні значення показників, визначені в національному чи міжнародному законодавстві та методах.

Спираючись на це ми можемо створити висновок що, концепція «економіки невизначеності» ілюструє важливість розуміння та аналізу явищ, які впливають на стабільність і передбачуваність економічних систем. Як теоретична модель, вона пропонує інструментарій для оцінки станів, які не можуть бути точно передбачені або виміряні, такі як економічна неволатильність, раціональність очікувань, конкурентоспроможність середовища, актуальність політичних рішень, та якість інституціоналізації державної влади. Ці параметри визначають межі, в яких економічна визначеність переходить у невизначеність, та надають можливості для глибшого аналізу зв'язків між політикою та економічною стабільністю.

Враховуючи постійні зміни в глобальному економічному ландшафті, а також постійні виклики, такі як політичні зміни, технологічний розвиток та міжнародні конфлікти, теорія економіки невизначеності стає ключовим інструментом для розуміння та реагування на ці виклики. Розвиток цієї теорії та її адаптація до нових даних і досліджень можуть покращити здатність урядів та бізнесу планувати стратегії, знижувати ризики та управляти несподіваними обставинами з більшою ефективністю.

Тому, подальше дослідження в галузі економіки невизначеності та вдосконалення методів її аналізу є критично важливими для зміцнення економічної безпеки на міжнародному рівні. Покращення інструментарію оцінки та розширення бази для порівнянь може значно підвищити ефективність публічного управління та стратегічного планування в умовах глобальної невизначеності.

ВИСНОВОК

У давній дипломній роботі було виявлено, що інструментарій макроекономічного аналізу фінансової політики уряду включає в себе широкий спектр методів, таких як бюджетний аналіз, монетарна політика, фінансова політика та аналіз економічних показників. Кожен з цих інструментів має свої переваги та обмеження і може бути використаний для різних цілей, включаючи стимулювання економічного зростання, боротьбу зі зростанням інфляції та забезпечення фінансової стабільності.

Важливо підкреслити, що успішне використання інструментів макроекономічного аналізу вимагає глибокого розуміння економічних процесів та тісної співпраці між урядовими органами, центральним банком та іншими зацікавленими сторонами. Тільки такий підхід може забезпечити ефективне управління фінансовою політикою уряду та сприяти стабільності та розвитку економіки країни.

Фінансова політика є ключовим макроекономічним феноменом, який визначає цілі, інструменти та вплив на макроекономічну стабілізацію країни. У рамках цього дослідження було розглянуто різні аспекти фінансової політики з точки зору її визначення, функцій та інструментів.

З'ясувалося, що фінансова політика спрямована на досягнення таких цілей, як забезпечення макроекономічної стабільності, зниження безробіття, контроль інфляції та збалансоване економічне зростання. Для досягнення цих цілей уряд використовує різноманітні інструменти, включаючи монетарну політику, фінансову політику, регулювання фінансового ринку та інші.

Крім того, встановлено, що ефективна фінансова політика може значно впливати на макроекономічну стабілізацію країни. Правильне використання інструментів фінансової політики може сприяти збалансованому розвитку економіки, підвищенню рівня життя населення та зниженню економічних ризиків.

Теоретичні моделі макроекономічного аналізу фінансової політики можуть бути різноманітними: від класичних моделей, які базуються на припущеннях про раціональне поведінку господарських суб'єктів, до сучасних динамічних моделей, які враховують нестабільність та нелінійні ефекти в економіці.

Крім того, вказано, що використання різноманітних моделей та методів макроекономічного аналізу дозволяє отримати глибше розуміння ефективності фінансових заходів уряду та їхнього впливу на ключові макроекономічні показники, такі як ВВП, інфляція, безробіття тощо.

В умовах соціально-економічної невизначеності фінансова політика набуває особливого значення, оскільки вона стає важливим інструментом забезпечення стабільності та розвитку економіки. Різнманітні економічні кризи та соціальні турбулентності вимагають від урядів впровадження стратегій, спрямованих на мінімізацію негативних наслідків та відновлення економічного зростання.

Досвід країн у ХХІ столітті свідчить про те, що успішна стабілізаційна фінансова політика в умовах невизначеності базується на таких принципах, як гнучкість, інноваційність та спроможність адаптації до змінних умов. Зокрема, важливою є роль координації між різними галузями влади, центральним банком та іншими зацікавленими сторонами.

Застосування різних економічних моделей, таких як моделі IS-LM, AS-AD, DSGE та інші, дозволяє прогнозувати наслідки різних фіскальних заходів та політики управління в цілому.

Теоретичні модельні конструкції надають можливість аналізувати взаємозв'язки між фіскальними інструментами та макроекономічними змінами, досліджувати ефективність різних стратегій управління та приймати обґрунтовані рішення в умовах невизначеності та складності економічного середовища.

Аналіз структури державного бюджету дозволяє визначити пріоритетні напрямки витрат та ресурсів, спрямованих на розвиток різних секторів

економіки. Дослідження динаміки державного боргу розкриває стабільність фінансової ситуації країни та ризики для її економічного розвитку.

Виявлено, що національна економіка під впливом державного бюджету та державного боргу може демонструвати як позитивні, так і негативні тенденції. Правильне управління цими складовими може сприяти стабільності, ефективності та сталому розвитку економіки.

Інституційний контекст, у якому реалізується фінансова політика, має суттєвий вплив на її ефективність та результативність. Розуміння інституційних засад, правил та процедур, які регулюють фінансову діяльність, дозволяє здійснювати обґрунтовані вибори у сфері фінансової політики та сприяти стабільності та розвитку економіки.

Дослідження також показало, що ефективність фінансової політики в значній мірі залежить від рівня інституційної розвиненості, прозорості та ефективності управління фінансовими ресурсами. Правильна інституційна база сприяє покращенню управління фінансами та забезпеченню стабільності економіки, тоді як слабка інституційна система може стати перешкодою для розвитку та спричинити негативні наслідки для економіки.

Фінансова політика в умовах військового конфлікту має особливу значимість, оскільки вона впливає на економічну ситуацію, соціальний клімат та загальну стабільність країни. Стратегії управління фінансами в цей період повинні бути націлені на забезпечення економічного зростання, зниження інфляції та безробіття, а також на збалансування бюджету та оптимізацію фінансових ресурсів.

Аналіз показав, що успішна фінансова політика в умовах війни передбачає гнучкість, інноваційність та швидкість реакції уряду на зміни у внутрішній та зовнішній ситуації. Ефективні заходи фінансової політики повинні сприяти стабілізації економіки, зміцненню довіри інвесторів та забезпеченню соціального захисту населення.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

Підручники:

1. Підручник "Макроекономіка: У короткому огляді" Н. Грегорі Менкью.
Київ Основи 200 578 с.
2. Базилевич В.Д. Макроекономіка: Підручник / [В.Д.Базилевич,
К.С.Базилевич, Л.О.Баластрик]; за ред. В.Д.Базилевича. - К.: Знання,
2007. - 703 с.
3. Круш П.В. Макроекономіка: навч. посіб. / П.В.Круш, С.О.Тулчинська.
- [2-е вид., перероб. та доп.] - К.: Центр учбової літератури, 2008. - 328 с.
Малиш Н.А. Теоретичні засади побудови макроекономічних моделей
державної політики / Н.А.Малиш // Актуальні проблеми державного
управління: зб. наук. пр. - Х.: Вид-во ХарПІ НАДУ «Магістр», 2010. - №
2 (38). - 324 с.
4. Мельник А. Ф. Макроекономіка та макроекономічна політика / Желюк
Т.Л.: Длугопольський О. В.: Панухник О. В.: Наук ред Мельник А. Ф.:
Навчальний посібник (рек. МОН України) - Знання, 2008. - 699 с.
5. Мельник М.І. Формування бізнес-середовища України в умовах
інституційних трансформацій : монографія / Мар'яна Іванівна Мельник.
-Львів : ІРД НАН України, 2012. 568 с.
6. Радіонова І.Ф. Макроекономіка: теорія та політика: Підручник
І.Ф.Радіонова. - К.:Таксон, 2004. - 348 с.
7. Лук'яненко І. Г. Моделювання впливу змін фіскальної політики на
економіку України / І. Г. Лук'яненко // Науковий журнал «Бізнес
Інформ». - 2012. - № 4. - С. 197-201.
8. Лук'яненко І. Г. Монетарна політика та флуктуації на фондовому ринку
України / І. Г. Лук'яненко, Р. Б. Семко // Економіка і прогнозування. -
2012. - № 4. - С. 110-122.
9. Савченко А.Г. Класифікація моделей економічної рівноваги / Т.Г.
Савченко

10. О.С. Качаєв // Вісник Української академії банківської справи. - 2009. - №2. - С.22-30.
11. Савченко А.Г. Макроекономічна політика: Навч.-метод. посібник для самост. вивч. дисц. / А.Г. Савченко. - К.: КНЕУ, 2002. - 135 с.
12. Солонінко К.С. Макроекономіка[текст] : навч. посіб. / К. С. Солонінко-К. : «Центр учбової літератури», 2015. - 200 с.
13. Фактори макроекономічної нестабільності в системі моделей економічного розвитку: кол. моногр. / за ред. д-ра ек. наук. М.І. Скрипниченко; НАН України, Інститут екон. та прогноз. - К., 2012. - 720 с.
14. Вітлінський В.В. Моделювання економіки: Навч. посібник / В.В. Вітлінський. - К.: КНЕУ, 2003. - 408 с.
15. Мунтіян В.І. Монетарна політика в контексті економічної безпеки / Мунтіян В.І. // Стратегія монетарної політики: проблеми вибору та застосування: Матеріали науково-практичної конференції. - К., 2002. - С. 240-246.
16. Фінансова політика держави: теоретичні аспекти та практична реалізація в Україні / І. Сидор — 2017 р. — с. 48
17. Баженова О. Моделювання впливу системно значимих економік світу на динаміку макроекономічних показників України / О. Баженова // Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка. - 2015. - № 2. - С. 36-42.
18. Базилевич К. Моделювання взаємозв'язків дефіциту державного бюджету
19. України з показниками макроекономічної динаміки / К. Базилевич, О. Царук // Банківська справа. - 2002. - № 3. - С. 24-29.
20. Меркулова Т., Немець О. Моделювання динаміки державного боргу / Т. Меркулова, О. Немець // Часопис соціально-економічної географії. - 2008. - № 4. - С. 167-172

21. Матвєєва Ю. Аналіз зовнішнього державного боргу та макроекономічних показників за допомогою багатofакторного моделювання / Ю. Матвєєва // Ег- Ма.моделювання соц.-екон. систем : зб. наук. пр. - К. : МННЦІТС НАН та МОН Укра-їни, 2012. - № 17. - С. 143-159.
22. Богдан Т. П. Стабілізаційна бюджетно-податкова політика та особливості її застосування в Україні / Т. П. Богдан, І. В. Богдан // Фінанси України. - 2012. - № 7(200). - С. 3-17.
23. Геєць В. Макроекономічна оцінка грошово-кредитної та валютно-курсової політики України до і під час фінансової кризи / В. Геєць // Економіка України. - 2009. - № 2. - С. 5-23.
24. Гребеник Н. Основні віхи у формуванні та проведенні грошово-кредитної (моне-тарної) політики в Україні. Стаття перша. Становлення монетарної політики в незалежній Україні / Н. Гребеник // Вісник Національного банку України. - 2007. - № 5 (135). - С. 12-19.
25. Івченко І. Ю. Моделювання економічних ризиків і ризикових ситуацій : навч. посібник / І. Ю. Івченко. - К. : Центр учбової літер., 2007. - 344
26. Буковинський С.А. Фінансова криза в Україні: вплив на розвиток економіки та деякі заходи з досягнення фінансової стабілізації / С.А. Буковинський // Фінанси України. - 2010. - №11. - С. 10-30.
27. Фінансова політика та економічна стабільність в умовах війни: виклики та стратегії" Олександр Іванов.
28. "Війна та економіка: вплив військових конфліктів на економіку України" Марія Ковальова та Ігор Шевчук.
29. Radionova I. The plurality of uncertainty economics meanings and public management concepts and models stabilization / I. Radionova // The economics of uncertainty: content, evaluation, and regulation: collective monograph /edited by Iryna Radionova. - Tallinn: Scientific Center of Innovative Researches OU, 2022. - Pp. 6-24. – DOI <https://doi.org/10.36690/EUCER-6-24>

30. <https://mof.gov.ua/uk/derzhavnij-borg-ta-garantovaniy-derzhavju-borg>

31. Внутрішня документація Міністерства Фінансів

Статті з книг, журналів, газет, матеріали конференцій та ін.:

1. Економічні наслідки війни для України: аналіз і перспективи" Микола Петренко.
2. "Інструментарій аналізу фінансової політики уряду в умовах економічної нестабільності" Іван Ковальчук
3. Стаття Криворожского економічного інституту КНЕУ им. В. Гетьмана «Макроекономіка». - С. 14

Іноземні видання:

1. Nulleman, W. Marijs, A.J. Economics and business environment. Noordhoff Uitgevers Groningen/Houten, The Netherlands. 2012
2. Pettinger T. Economic uncertainty. Economics Help.
URL: www.economicshelp.org.
3. Jackson L., Kliesen K., Owyang M. The Nonlinear Effects of Uncertainty Shocks. Federal reserve bank of st. Louis
4. Research Division P.O. Box 442 St. Louis, MO 63166.
Working Paper 2018-035B. URL: <https://doi.org/10.20955/wp.2018.035>.
5. Robert Lensink, Hong Bo., Elmer Sterken Does uncertainty affect economic growth? An empirical analysis Faculty of Economics University of Groningen, Netherlands.
URL: <https://link.springer.com/content/pdf/10.1007/BF02707331.pdf>.
6. Yonghong JIANG Y., Juan MENG J., NIE H. Visiting the economic policy uncertainty shocks—economic growth relationship: wavelet based granger-causality in quantiles approach. Romanian Journal of Economic Forecasting—XXI. 2018. No(2). P. 80-94. URL: http://www.rjef.ro/rjef/rjef2_18/rjef2_2018p80-94.pdf
7. Baker S., Bloom N., Davis S. Measuring economic policy uncertainty. National Bureau of Economic Research. Working Paper. 2015. No 21633. URL: <http://www.nber.org/papers/w21633>.

Ім'я користувача:
Економічної теорії Журба Тетяна

Дата перевірки:
16.05.2024 07:04:35 EEST

Дата звіту:
16.05.2024 12:51:49 EEST

ID перевірки:
1016253328

Тип перевірки:
Doc vs Internet + Library

ID користувача:
100005720

Назва документа: Лапін Д.І._Інструментарій макроекономічного аналізу фінансової політики уряду Кількість сторінок: 87

Кількість слів: 16476 Кількість символів: 134632 Розмір файлу: 680.37 KB ID файлу: 1016039688

4.49%

Схожість

Найбільша схожість: 0.81% з Інтернет-джерелом (<http://bombabooks.com/book/49-makroekonomika-n-a-malish/9-roz...>)

0% Цитат

Вилучення цитат вимкнено

.....С..т..о..р..і..н..к..а...8.9.....

.....С..т..о..р..і..н..к..а...9..2.....

Вилучення списку бібліографічних посилань вимкнено

0%

Вилучень

Немає вилучених джерел

Модифікації

Виявлено модифікації тексту. Детальна інформація доступна в онлайн-звіті.

Назва документа: Лапін Д.І._Інструментарій макроекономічно... ID файлу: 1016039688